

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **109**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA

izlazi od 1898. godine

2

VELJAČA
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

h t t p : / / w w w . h p s . h r

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade teksta. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

56 Planina za vojsku,
a ne za planinare

61 Banket na Biokovu

70 Risnjak, mjesto susreta

78 Peč, Tromeja, Monte Forno,
Ofen ili Dreiländereck

Sadržaj

Članci

- 56 Planina za vojsku, a ne za planinare**
Damir Šantek
- 61 Banket na Biokovu**
Željko Brdal
- 70 Risnjak, mjesto susreta**
Alan Čaplar
- 78 Peč, Tromeja, Monte Forno, Ofen ili Dreiländereck**
Tea Sušanj
- 81 Uspon na Mangart**
Nina Horvat
- 85 Slijedim svoj put**
Klara Jasna Žagar
- 88 Planinarske staze u Zagrebu i oko njega**
Vanja Radovanović

Rubrike

- 91 In memoriam:** Blaž Tota (1932. – 2016.) - Susret s vječnosti (Occurens in aeternum), Boris Golik (1932. – 2016.), Rastko Barbić (1932. – 2017.)
- 94 Hrvatska planinarska obilaznica u 2016. godini**
Zdenko Kristijan
- 99 Vijesti:** Izrađen novi cjeloviti zemljovid Istarskog planinarskog puta, Na pohodu Ivanečkom planinarskom obilaznicom više od 250 planinara, Završila obnova velike prostorije planinarskog doma na Ivanščici, Izložba Med morjem in gorami – Između mora i planina, Izborna skupština PD-a Strlež
- 103 Kalendar akcija**

Tema broja

Planinarenje na Cipru

Naslovnica

Silazak s Mont Blanca,
foto: Mirta Grandić

Planina za vojsku, a ne za planinare

Damir Šantek, Zagreb

Cipar je s površinom od 9251 km² nakon Sicilije i Sardinije treći po veličini otok na Sredozemlju te osamdeset prvi na svijetu. Najviši je otočni vrh Sredozemlja Etna na Siciliji, visoka 3329 metara. Po visini je slijede Monte Cinto (2706 m) na Korzici i Psiloritis ili Ida (2456 m) na Kreti, a četvrti je Olympus ili Chionistra, najviši vrh Cipra, visok 1952 metra.

Cipar se nalazi u krajnjem sjeveroistočnom dijelu Sredozemnog mora. Najbliže je kopno u Turskoj, s njegove sjeverne strane, na istoku se redaju Sirija, Libanon i Izrael, južno je Egipat, a u smjeru zapada najbliži je komadić kopna udaljeni grčki otok Kastellorizo. Kako se Cipar oduvijek nalazio na raskrižju važnih trgovačkih putova, pružao je

sigurno odmorište i vez za brodove svih pomorskih i trgovačkih sila. Zato su na njegovim obalama i u podmorju brojni narodi ostavili svjedočanstva svoga boravka, u obliku ostataka građevina i raznih artefakata. Nisu rijetki ni ostatci brodoloma. Prava je to riznica povijesti: od ostataka kamenih kuća iz doba 6000 godina prije Krista na Choirokoitiji, preko doseljenika s Levanta, Egejskog mora, minojske kulture, starih Grka, Perzijanaca, Aleksandra Velikog, Ptolomejevića, starog Rima, do dolaska kršćanstva, Bizantskog carstva, arapskih osvajača, Rikarda I. Lavljeg Srca, vitezova templara, Venecije, Osmanskog Carstva, britanskih kolonizatora, kratke nezavisnosti i današnje podijeljene države.

Monachus Arch

Današnji je Cipar, nakon pada Berlinskoga zida, posljednja europska podijeljena država. Cipar je od turske invazije 1975. podijeljen na Republiku Cipar, koja zauzima otprilike dvije trećine površine otoka i, osim od Turske, potpuno nepriznatu Tursku Republiku Sjeverni Cipar. Podijeljen je granicom čiji prelazak i danas, uz pregled putovnica, bodljikavu žicu, naoružanu vojsku, ničiju zemlju, kružne tokove i ležeće policajce, izaziva mučninu i jaz između dvaju svjetova, svakim danom sve dublji. Zanimljivo je da su na otoku čak četiri različite vojske. Uz vojske Republike Cipra i Turske Republike Sjevernog Cipra, svoje postrojbe na otoku imaju još i vojske UN-a i Velike Britanije. Britanska se vojska nalazi u svojim suverenim područjima, koja su joj pripala dogovorom pri prijenosu vlasti s kolonijalne britanske krune na nezavisnu Republiku Cipar.

Otočnim reljefom dominiraju dva planinska lanca. Najveće i najdominantnije planinsko područje u središnjem dijelu grčkog dijela Cipra jest ono koje zauzima planina Troodos, čiji je najviši

vrh Olympus (Olimp). Na sjeveru otoka, u turskom dijelu, uza samu morsku obalu, proteže se planinski lanac Kyrenia, dug 160 km, koji je dobio ime po istoimenom, živopisnom lučkom gradu. Najviši je vrh toga planinskog lanca Kyparissovouno, visok 1024 m.

U literaturi je vrlo teško pronaći ikakve informacije o usponu na Olympus, što ne treba čuditi jer sam vrh nije dostupan planinarima. Na vrhu okruženom visokom ogradom i bodljikavom žicom nalazi se britanska dalekometna radar-ska postaja. Premda u svijetu postoji više najviših vrhova država koji su nedostupni

Crkva arhanđela Mihaela u Pedoulasu na planini Troodos

DAMIR ŠANTEK

Najviša točka na planini Troodos do koje se može popeti okružena s dvije strane vojnim objektima koji su ograđeni bodljikavom žicom

planinarima jer su na njima vojni objekti, ovo je jedini takav u Europi, što može izazvati samo tugu i nerazumijevanje svakog zaljubljenika u prirodu i planine. Ipak se šumskom stazom, a zatim cestom, može doći do uskog usjeka između dva žicom ograđena vojna objekta i bačava napunjenih betonom. To je najviša točka do koje mogu stići civili, krećući se u nimalo prirodnom, neplaninarskom okruženju.

Zanimljivo je da se sa sjeverne strane planine na tom toplom mediteranskom otoku nalazi jedino ciparsko skijalište The Mount Olympus Ski Resort, s četiri relativno kratke staze različite težine. Cipar je otok s vrlo malo padalina, a planina Troodos na sebe ih privlači najviše. Stoga se na njoj nalaze najgušće otočne šume i stalni, cjelogodišnji vodotoci, pa čak i vodopadi.

Planina je dostupna po relativno dobrim planinskim cestama, praktički iz svih smjerova. Važniji su pristupi iz Nikozije, Limassola, Pitsilije i Pafosa. Svi se putovi sastaju u planinskom mjestu Troodosu (1650 m), ishodištu

planinarskih putova i središtu u kojem putnik može prespavati, okrijepiti se, kupiti planinarske karte, jeftine i loše suvenire te dobiti sve potrebne informacije. Stotinjak metara niže, pomalo u izolaciji, nalazi se Troodos Visitor Center.

Staze na Troodosu nisu označene, ali su lako razaznatljive i teško se na njima izgubiti. Na početku svake od njih postavljeni su putokazi i ploče koje pokazuju smjer i daju osnovne podatke o dužini staze, usponu i dr. Ukupno je dvadeset šest obilježenih planinarskih staza ili njihovih ogranaka, a dužina im varira od 1,2 do 12,7 km.

Oko vrha Olympusa provedene su dvije kružne planinarske staze. U Troodosu počinje staza Atalante, br. 12, duga 12,7 km, koja uglavnom radi krug po izohipsi na 1750 metara. Nešto se kraći krug radi stazom Artemis, br. 14, dugoj 6,8 km, koji okružuje vrh po izohipsi od 1850 m. Početak te staze nalazi se na uskoj asfaltnoj cesti koja se odvaja prema Olympusu s glavne prometnice koja spaja sjevernu i južnu stranu planine.

Za kruženje oko vrha izabrao tu kraću, ali višu stazu. Ona prolazi otvorenim dijelovima i kroz šume crnog bora i smreke. Tlo je prašnjave, svijetlosmeđe boje, a geolozi će u okolnim stijenama prepoznati kromit, piroksen i dunit. Put nije zahtjevan ni odviše atraktivan, ali omogućuje lijepe vidike prema sjeveru. Budući da je na Cipru veći dio godine vrlo toplo, a sunce vrlo snažno, potrebno je koristiti zaštitu od sunca te uzeti više vode. Krug se može prijeći za dva i pol do tri sata lagane šetnje. Sve u svemu, nakon razočaranja vrhom ili »ne-vrhom« Olympusom, ni staza Artemis ne pruža neko posebno planinarsko zadovoljstvo.

Staza Kaledonia, br. 18, prema svim dobivenim informacijama jedna je od najljepših i najatraktivnijih na Troodosu. Duga je 3 km. Tko želi doći do nje, treba se spustiti na Pano Platres, koji se nalazi na

DAMIR ŠANTEK

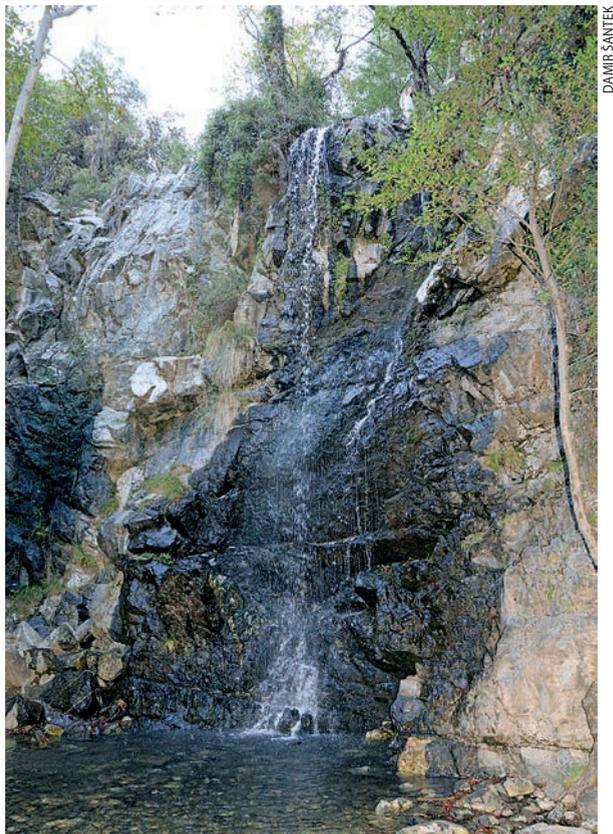
nadmorskoj visini od 1200 metara. Tamo se u restoranu uz uzgajalište mogu jesti svježe pastrve. Staza vodi kroz gustu šumu uz potok Kryos te se uspinje 400 visinskih metara do krajnje točke. Najveća je atrakcija staze petnaest metara visok vodopad Kaledonia. Put je mjestimice strm, ali nije osobito težak. Uglavnom se hoda gustom

Freske u crkvi arhandela Mihaela

Šuma bora na vršnom djelu planine Troodos

DAMIR ŠANTEK

Slap Kaledonia

šumom bez ikakvih vidika. Potok Kryos u zimskim je mjesecima bogat vodom, no ljeti su njegove vode prilično skromne. Staza vrluda, ovisno o konfiguraciji terena, s jedne na drugu stranu Kryosa, koji se prelazi preko drvenih mostića, a završava na staroj i napuštenoj cesti koja vodi do Troodosa. Jednim se dijelom prolazi pokraj loše zakopanih vodovodnih cijevi, koje nagrđuju tu lijepu stazu. Za uspon i silazak, uz brojna slikanja, dovoljna su tri sata. Staza Kaledonia mnogo je atraktivnija od staze Artemis, no sličnih staza uza šumeće potoke i slapove u Hrvatskoj ima koliko vam srce želi pa planina Troodos sama po sebi nije vrijedna putovanja na Cipar.

Sjeverna strana planinskog lanca nudi prave male bisere – izvana gotovo neugledne, ali iznutra očaravajuće. To su pravoslavne crkvice s fascinantnim freskama, od kojih se velik broj nalazi na listi svjetske baštine UNESCO-a. Izvana

oblikom često i ne sliče crkvama, ali kad uđete u njih, nađete se u posebnom svijetu polutame, mirisa tamjana i fantastičnih freski koje šutke pripovijedaju priče iz Staroga i Novog zavjeta.

Unatoč relativno visokoj planini, koja doseže gotovo 2000 metara, najljepše prizore stvorene od prirode vidio sam na treking stazama uza samo more, u Cape Greco National Forest Parku. Treba ga svakako posjetiti, ali ne u doba neizdrživih vrućina. Cape Greco poluotok je na jugoistoku otoka, smješten između mjesta Protarasa na sjevernoj i Ayia Nape na južnoj strani. Na poluotoku je petnaestak kilometara pješačkih staza, koje vode krajolikom u kojem rastu borovi, ali i morski luk, razne vrste orhideja i ljiljana. Uz kristalno čistu vodu Sredozemnog mora, rijetko koga mogu ostaviti ravnodušnim klifovi, morski lukovi i mostovi od pješčenjaka što su ih izdubili vjetrovi i more, kao što su Kamara Tou Koraka i Monachus Arch, te takozvane »morske pećine« iznad kojih se nalazi čuveni »prozor«, jedna od najslikovitijih lokacija na cijelom otoku.

Jedna od staza vodi i do Kiklopove špilje, koja se nalazi se na jednoj od terasa što se s ruba klifa spuštaju prema moru. To je lijepa, mala špilja s dva ulaza, koja Kiklop jednim okom zasigurno nije mogao istovremeno nadzirati. Osim toga, nije velika niti dovoljno visoka da bi se u njoj moglo uspravno stajati pa je teško vjerovati da je Kiklopu služila kao sklonište. Međutim, kako su ovdje sva mjesta na neki način povezana s antikom, tako je i ta špilja dobila ime po drevnom jednookom divu. Kao ni do vrha planine Troodosa, tako se ne može doći ni do krajnjeg rta poluotoka Cape Greca jer se i na njemu nalaze vojna radarska postrojenja, koja baš kao i ona vrhu stvaraju ružnu sliku u tom djeliću raja.

Unatoč tome što je praktički cijeli Cipar podređen turizmu, među ostalima i planinarima, podjele, vojske i strateški interesi još su uvijek mnogo važniji.

Banket na Biokovu

Željko Brdal, Zagreb

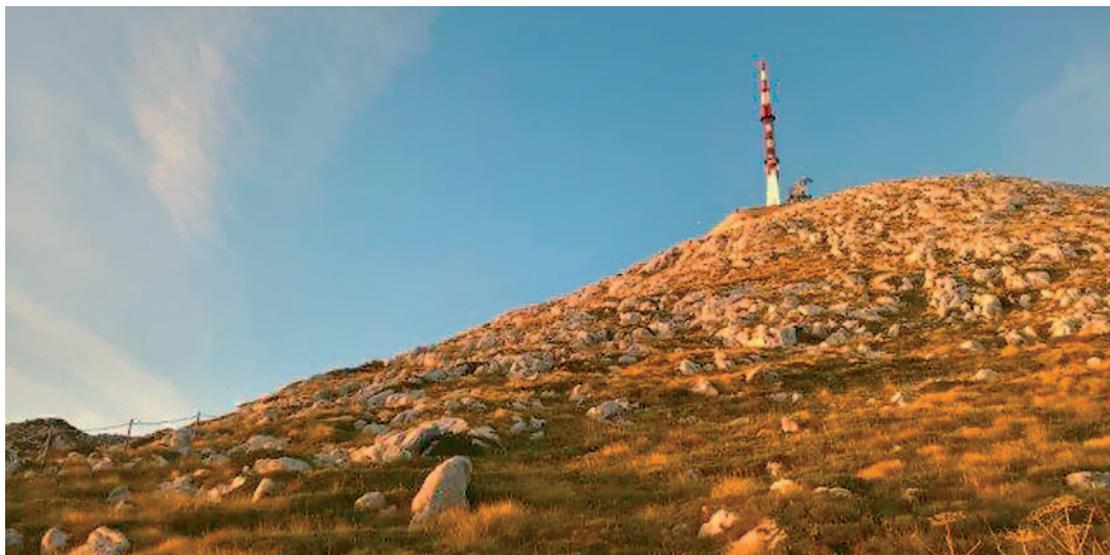
Ako postoji najponosniji planinar u cijelom svemiru, onda je to pisac ovih redaka. Izletom o kojem pišem ispunio mi se planinarski san o stjecanju Zlatne značke Hrvatske planinarske obilaznice (HPO-a). Svi oni koji su se »pozlatili« planinareći, njih 585 prije mene, znaju koliko truda i vremena treba uložiti kako bi se zaslužilo to priznanje. O tome kolik je to izazov govori i brojka od dvjestotinjak planinara obilaznika sa Srebrnim značkama HPO-a koji svake godine ili odgode sljedeći korak prema višem stupnju priznanja ili odustanu od njega.

Na mojem primjeru to izgleda ovako: 2014. stekao sam Brončanu značku HPO-a broj 993, 2015. Srebrnu značku broj 792 i 2016. Zlatnu značku broj 586. Zanimljivo je da je, kao i za prve dvije značke, Dalmacija bila odlučujuće područje. Naime za Brončanu značku ispunio sam uvjete usponom na vrh Dinare, po »srebro« sam išao na Kozjak, a sada po »zlatu« na Biokovo. To

je i logično: planinarske ciljeve koji su mi blizu, u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, obišao sam među prvima, a HPO me vukao prema novim planinama i većim izazovima. Upravo je to i najveća vrijednost HPO-a.

Za biokovski izlet okupio sam muški dio ekipe koja se 2014. zajedno sa mnom popela na Dinaru. To su Josip Marin (HPD »Mosor«), Marin Botteri (HPD »Željezničar«) i Mario Damjanović (»Supermario«). Dugo planiranje zaključeno je konačnim dogovorom početkom rujna u Jurlinovim dvorima iznad Primoštena, gdje se Supermario uz potporu preostale trojice s planine spustio u bračne vode. Za izlet na Biokovo imali smo na raspolaganju četiri termina tijekom rujna i listopada koja su bila prihvatljiva svima. Pogleda smo uprli u nebo iščekujući povoljnu vremensku prognozu. U međuvremenu je izlet obogaćen značajnim poboljšanjem opreme: Mario je kupio novo, veće vozilo, koje smo od milja prozvali »jaje«. Kako

Odašiljač na Svetom Juri (1764 m), najvišem vrhu Biokova

MARIN BOTTERI

to često biva, vremenska nam prognoza vikendima nije bila naklonjena, tako da smo tek četvrti termin mogli iskoristiti za putovanje.

Krećemo prema planu, odmah nakon posla. Petak je 30. rujna 2016., parkiralište ispred škole u novozagrebačkim Dugavama. Plan je doći do vrha Sv. Jure automobilom, potom se popeti do Vošca i tamo prespavati, a u subotu se uputiti iz Gradca na vrh Sv. Iliju, najjužniji vrh Biokova.

Što god stavili u prtljažnik »jajeta«, dovoljno je mjesta za sve. Krećemo put Biokova. Kvalitetna stakla ne daju ENC-u da se probije pa se mora otvarati prozor. »Jaje« se savršeno kotrlja po autocesti, guta kilometre, a mi masiramo mozak Marinovom glazbenom »marihuanom« (u prijevodu: slušamo najslavniji brk hrvatske estrade, Matu Mišu Kovača).

Kilometar po kilometar, nekoliko stotina kilometara, i Mario i ja ponovili smo sve znane i neznanе hitove legendarnoga Miše. Stigli smo na odmorište Zir. Svježe pecivo, domaći čvarci, luk, minirajčice, putni gemišti za putnike, za vozača coca-cola, odmor i okrjepa za prste polizati. Nastavljamo u revijalnom tonu, evo, i dok ovo tipkam još teku suze jedne žene kojoj drugi raspliće kosu dok je Dalmacija u Mišinu oku.

Sveti Rok, Zadar, Šibenik, Split i evo ga! Biokova, naravno! Silazimo na izlazu Zagvozd, a nakon kratke vožnje stižemo i do tunela »Sveti Ilija«. Tunelarina je 20 kuna. »Sveti Ilija« cestovni je tunel kroz Biokovo, koji povezuje obalni i kontinentalni dio Splitsko-dalmatinske županije. Dugačak je 4248 m, ima kolnik širine 7,7 metara, a nazvan je po biokovskom vrhu ispod kojeg se prolazi. Riječ je o

Vrh Vošac s planinarskim domom, vidik s biokovske visoravni

ALAN ČAPLAR

četvrtom po duljini tunelu u Hrvatskoj, ali je po nadsloju od 1336,5 m, odnosno visinskoj razlici između visine tunelske cijevi i vrha planine, vodeći cestovni tunel u Europi u krškom masivu.

Nakon kratke vožnje eto nas u Makarskoj, gdje je dogovoren sastanak s Josipom, koji dolazi iz Splita. Sjedamo na kavu, a iz zvučnika dopire glas – čiji bi bio nego Mišin! Ubrzo stiže i Josip pa krećemo do Tonija Jovića, člana SAK-a »Ekstrem« od kojeg posuđujemo ključ planinarske kuće na Vošcu. Za tren oka stižemo do rampe na ulazu u Park prirode »Biokovo«. Ulaznica za jednu osobu stoji 50 kuna, ali uz popust za planinare, za nas četvoricu cijena je ukupno 100 kuna. Plaćamo ulaznice i nastavljamo vožnju uskom i strmom cestom prema vrhu Biokova. Od rampe na ulazu (365 m) do najvišega vrha Biokova Sv. Jure (1762 m) vozimo se i najvišom cestom u Republici Hrvatskoj. Pribojavao sam se hoće li pretrpano »jaje« svladati tu planinsku cestu i hoće li to Mariju biti prezahtjevno, u glavi sam vrtio internetske filmiće o dogodovštinama na cesti, zamišljao sam duboke provalije ispod ceste, pitao sam se neće li niski odbojници zapinjati o cestu, rade li nove kočnice stopostotno dobro... zabrinuo sam se kao nikad. Cesta je duga 23 km, a budući da je jednotačna, s ugibalištima otprilike svakih 300 metara i da ima sve karakteristike brdske ceste, na njoj vrijede specifični uvjeti vožnje. No oboje, i »jaje«, a pogotovo Mario, sve su provezli savršeno. Kad je trebalo pričekalo se da prođe onaj iz suprotnog smjera. Nijednom nismo morali u »rikverc«, postupna strmina bila je prava milina. »Jaje« se kotrljalo kao lavina – ali prema vrhu, naravno.

Dok je Mario morao biti usredotočen na vožnju, ostatak ekipe mogao je uživati u krajoliku »Bijakove«. Naime, mještani nazivaju planinu i tim oblikom imena.

Biokovo je dio Dinarida. Uzdiže se tik uz more i dijeli uzak obalni pojas od Dalmatinske zagore. Proteže se od

prijevoja Dubaca na zapadu do prijevoja Sarnača na istoku te od prijevoja Turije iznad Župe na sjeveru do makarskog poluotoka Osejave na jugu. U Biokovo u širem smislu ubrajaju se i planine Rilić i Sutvid, kao jedna cjelina, te Vrgorsko gorje s hrptima Šibenika, Mihovila i Matokita, kao druga. Glavna su obilježja planine impozantna visina i strmo uzdizanje s obalne strane.

Biokovom dominiraju ponikve. Neke su izrazito duboke, čak i više od stotinu metara. Nekima je dno urušeno i nastavljaju se u duboke jame. Taj specifičan oblik površinskoga krša naziva se mrežasti krš. Nadalje, tu su i drugi krški oblici kao što su kamenice, škrape, jame i špilje. Najveća je špilja na Biokovu Krjava 2. Biokovska jama Mokre noge (-842 m) trenutačno je po dubini četvrta u Hrvatskoj, a poznata je i jama Amfora (-788 m).

Područje Biokova proglašeno je 1981. parkom prirode. Uz prekrasne krajolike i vidikovce, u tom se parku nalaze i posebni geomorfološki rezervati, rezervati šumske vegetacije bukve i jele te autohtone šume crnoga dalmatinskog bora. Biokovo godišnje posjeti oko 50.000 turista i planinara.

Termin koji smo odabrali za uspon pokazao se odličnim, a vrijeme oko 17:30 sati, i još k tome petak, još boljim. Naime, rijetko smo se mimoilazili s autima iz

Pred planinarskim domom Toni Roso na vrhu Vošća

Vidik na
Makarsku
iz ptičje
perspektive,
s Vošća

suprotnog smjera, a promet je bio rijedak, tako da je vožnja, uz korištenje ugibališta, protjecala bez teškoća. O tome kako bi taj izlet izgledao u jeku turističke sezone ne želimo ni pomišljati. Prema pravilima Parka, na cesti istovremeno smije biti najviše 80 vozila. Uza cestu smo susreli nekoliko prodavača meda i prošli kraj nekoliko gastro-točaka, ali nismo se zaustavljali. U jednom smo trenutku sustigli auto koprivničke registracije. To su bili naši budući sustanari na Vošću. Oni su odmah skrenuli prema Vošću, dok smo mi nastavili prema Svetom Juri.

Ne mogu izostaviti činjenicu kako se temperatura u autu snižavala sa svakim okretajem kotača te je postupno postajalo sve hladnije. Kakve li temperaturne razlike u samo tridesetak minuta vožnje od Makarske! Ljudi se na obali još kupaju i sunčaju, a mi u autu pomalo drhturimo. Pad temperature najbolje se osjetio kad smo izašli iz auta kod planinarske kuće

»Pod Sv. Jurom«, na 1594 m. I trenirka, i prsluk, i odmah kapuljača na glavu!

Kuća je betonska zgrada na strmoj i krševitoj zapadnoj padini Svetog Jure. Ima spavaonicu, kuhinju, struju i cisternu, a nalazi se uza samu biokovsku cestu. Otvorena je samo po dogovoru, a ljeti postoje dežurstva vikendom. U njoj može prenoćiti 18 osoba, a njome upravlja HPD »Biokovo« iz Makarske. Nije bilo žiga kuće pa je »pala« fotografija za uspomenu. Nastavljamo vožnju prema vrhu. Gore nailazimo na kombi s ekipom iz tamošnjega telekomunikacijskog objekta, koja se spušta u Makarsku na večeru. Pozivaju nas da im se pridružimo, ali odbijamo poziv znajući da naš gastromeštar priprema banket.

Vjerovali ili ne, a znam da ćete mi vjerovati, ondje smo se dodatno obukli jer je bilo vrlo hladno. S noge na nogu po lako prohodnoj, kratkoj, kamenoj stazi šetamo se do vrha.

Sveti Jure visok je 1762 metra. Najviši je vrh Biokova i jedan od najviših u Hrvatskoj. To je kamenit vrh s malom zaravni na kojoj je u ograđenom prostoru velika zgrada televizijskoga i telekomunikacijskog odašiljača. S vrha se pružaju pregledni vidici na biokovsku visoravan i Imotsko polje, a jedini sam ja u daljini preko mora nazirao obrise Apeninskoga gorja u Italiji. Fotografiramo se kod kapelice svetog Jure. Nadmorska visina i položaj između mediteranske i kontinentalne klime učinili su da je na Svetom Juri prosječna godišnja temperatura oko 4 °C i da se snijeg tu zadržava veći dio godine. Jedna je to od najhladnijih točaka u Hrvatskoj.

Devedeset metara visok toranj sagrađila je 1965. tadašnja Televizija Zagreb. Za potrebe gradnje sagrađena je i prilazna cesta, koja je 1978. asfaltirana. Vrh odašiljača, koji se nalazi 1850 metara iznad razine mora, najviša je čvrsta točka u Hrvatskoj.

Polako se vraćamo do auta i silazimo niza cestu do oštrog zavoja, kad odjednom: žena vozi sarmu ekipi na odašiljaču s upaljenim dugim svjetlima i zasljepljuje pola Dalmacije, uključivo i moju ekipu (mene, naravno, ne). Ona nastavi gore, a mi se sada s dodatnim oprezom spuštamo prema odvojkju za Vošac.

Vošac je, uz najviši vrh Biokova, najpopularnije izletišta na planini. S vidikovca Štrbine pruža se krasan vidik na Makarsko primorje i na Brač s okolnim otocima.

Stižemo na parkiralište kod napuštene kuće pod Vošcem u Kapetanovu docu i čitamo da do vrha Vošca imamo 30 minuta uspona. Mimoilazimo se s dvama turističkim kombijima. Noć se spustila i ništa ne vidim, ali srećom imam naglavnu svjetiljku, koju dajem Mariju, a i ostali stavljaju svjetiljke na glavu. Hladnoća je u docu, preobuvamo se i odijevamo, preslagujemo ruksake kako bismo raspodijelili PPP (čitaj: potrošni planinarski provijant: brikete, ugljen,

meso, crno-prozirno-bijelu tekućinu te kruh i povrće). Krećemo na noćni pohod na Vošac stazom koju se može svladati uz pomoć naglavnih svjetiljaka. Tu i tamo čujemo zvukove divljine usred tišine. U visini se vidi svjetlo planinarske kuće »Vošac«. Malo smo se zapuhali jer se staza stalno uspinje i ubrzo stižemo do kuće.

Kuc, kuc, jer naš ključ ne otvara zbog drugoga koji je u bravi iznutra. Četveročlanu ekipu iz Koprivnice zatječemo usred kuhanja večere, na meniju im je tjestenina. Slijedi upoznavanje; oni su danas poduzeli uspon na vrh Kimet. Čujem kako Josip opisuje našu ekipu, kaže da je tu i jedan slijepi planinar, a na to će ženski glas s pitanjem: »Je li to Željko Brdal?« Upoznajem se s Jasminom koja je za mene čula planinareći s nekim visokogorcem iz mojeg HPD-a »Željezničar«. Hrvatska je selo malo.

O planinarskom domu »Vošac« skrbi se SAK »Ekstrem« iz Makarske. Dom je zidani objekt sagrađen nakon Drugoga svjetskog rata za vojne potrebe. Kuća je nekoliko desetljeća bila urušena sve dok je članovi »Ekstrema« nisu temeljito obnovili i osposobili za planinarske potrebe. Klubu ovim putem odajem priznanje za sav uloženi trud, vrijeme i volju. Napravili su udobno i uređeno planinarsko boravište te im hvala u ime svih nas.

Koprivničani idu na spavanac, a Brdalova će »banda« pod Marinovim vodstvom uživati u banketu. Marin je naložio vatru, pripremio sastojke, namjestio željezo i pripremio odlično meso na roštilju. Uistinu je hladno na Biokovu. I pokraj vatre čak bi se i Chuck Norris morao dobro obući. Banket je nastavljen u kući do sitnih noćnih sati, uz odlično ispečeno meso, povrće svih vrsta i tekućine svih boja. U kući ima tekuće vode pa uključimo perilicu suđa (čitaj: Josip je oprao suđe). Spavaonica je na katu, a stubište koje vodi do nje ima nagib manji od šiljastoga kuta, prava mala ferata. U

spavaonicu se zavukla vanjska hladnoća te se svi brže-bolje uvlačimo u već prije pripremljene vreće. Javljaju mi se slike s uspona na Dinaru, ne mogu zaspati. Nikad dosad nisam spavao na kontrolnoj točki HPO-a, a sada sam baš na vrhu Vošca, 1421 metar iznad mora. Samo da sve prođe dobro te da se svi živi i zdravi vratimo.

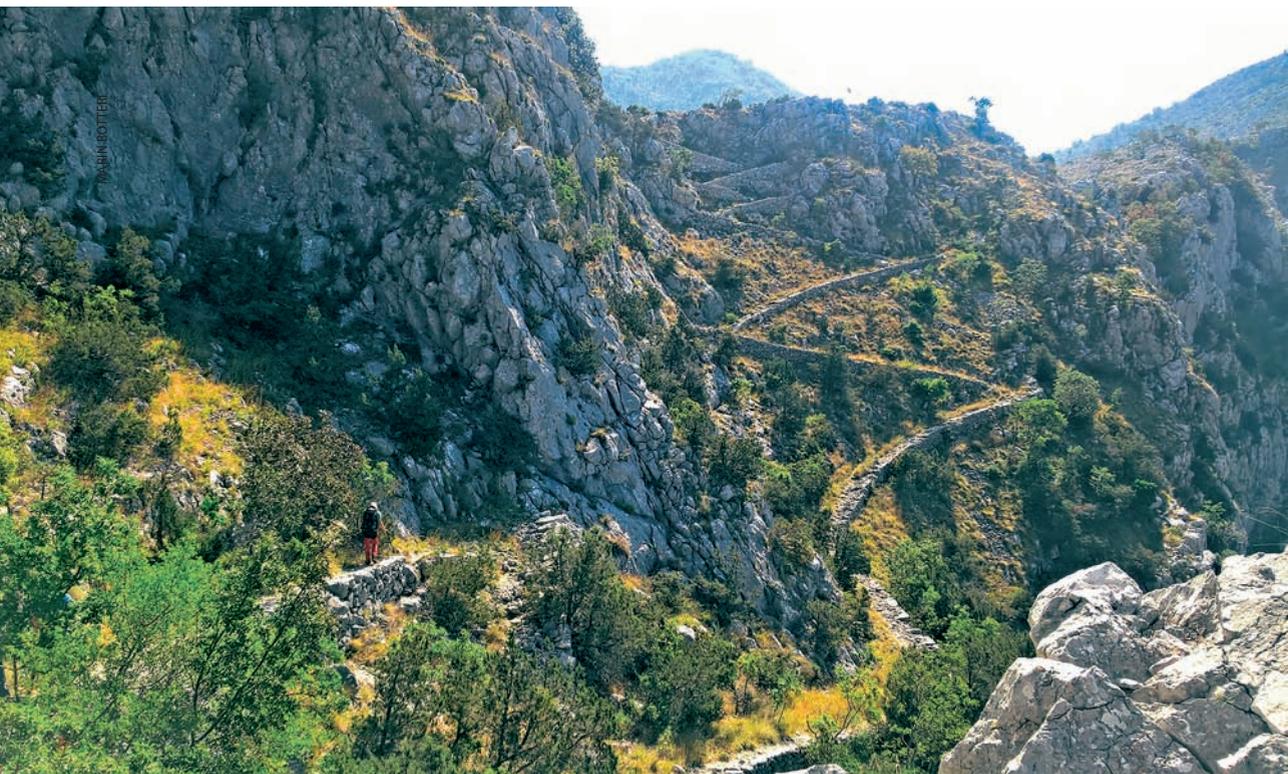
I ne znam kad sam utonuo u san, a već je stigao dan, buđenje u 6 sati. U pet koraka: ustajanje, spremanje, fotografiranje, pozdravljanje i pokret. Ostavljamo na kavi ekipu iz Koprivnice, a mi se počinjemo spuštati stazom prema autu. Prohladno je jutro, a hodanje danju i nizbrdo mnogo je lakše. Pri tome upoznajemo faunu Biokova uživo: dvije nas divokoze sa zanimanjem promatraju. Biokovo je poznato po brojnim životinjama. Jedan od njegovih zaštitnih znakova svakako su i divokoze – danas ih među stijenama živi, prema procjeni, oko 500. Upravo su na Biokovu u protekli

desetljećima odstrijeljeni neki od najtrofejnijih primjeraka te vrste. Gastronomski meštar doživio je pravu fatamorganu – vidio je vatricu i rotirajući vrtuljak metalnog ražnja, ali bili su to samo pusti snovi jer divokoze odoše svojim poslom. Nastavljamo se spuštati, prolazimo mimo poljoprivrednih površina i stižemo do našega dragog »jajeta« koje nas vjerno čeka uz veliki kišomjer. Kiše nema na vidiku, ali zato ima sunca kao u priči. Nebo je bistro i bez sunčanih naočala vožnja bi za vozača bila ruski rulet.

Spuštamo se polako sredinom ceste, sami, kad li se naših 90 susreće s desetak živih i živahnih konjskih snaga koje stoje na cesti. Ne miču se sve dok Jole ne izađe iz auta i ne potjera ih, što pantomimom, što vriskom. Spuštamo se u Podgoru, u trgovini obnavljamo zalihe pića i hrane te sjedamo na jutarnju kavu.

Sljedeći je cilj Gradac. Pomalo neočekivano, tamo nas je čekao najzahtevniji ispit za vozača i auto. Odvojak s

Zavojit građeni put iz Gradca prema Svetom Iliji

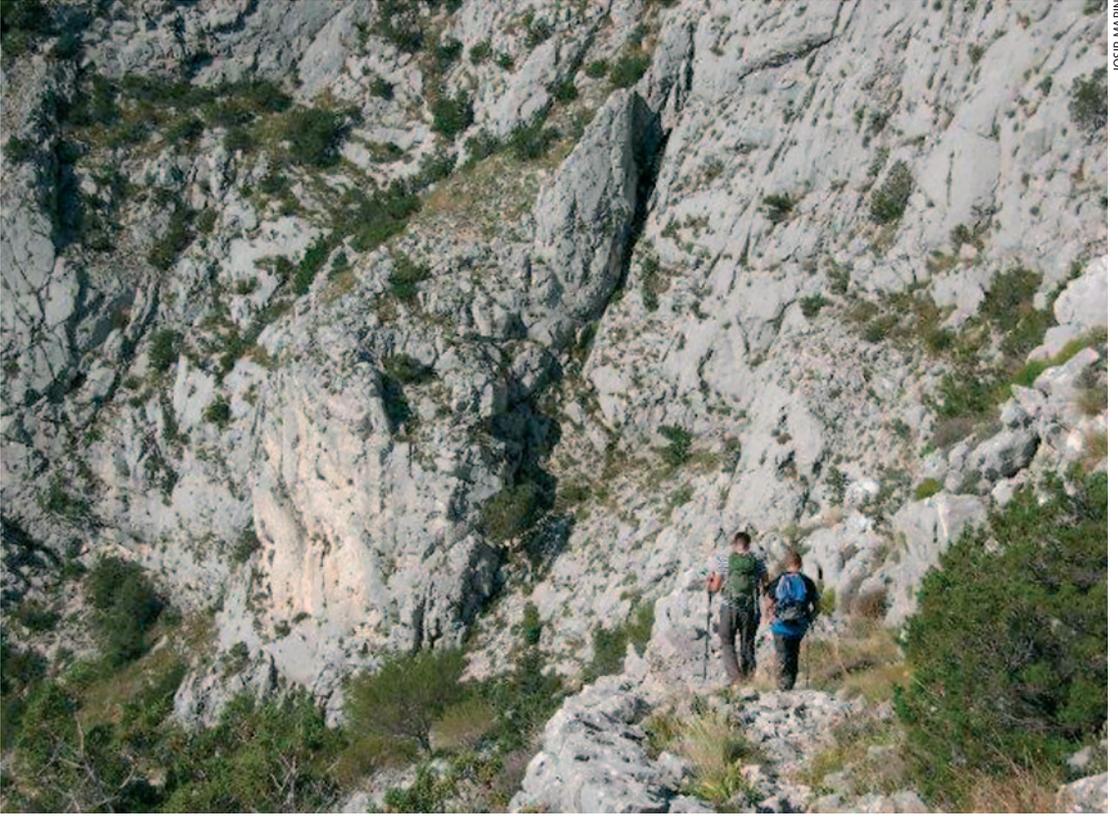
Sveti Paškal,
vrh nadomak
Svetom Iliji na
jugoistočnom
djelu Biokova

magistrale prema mjesnom groblju izrazito je strm. Mario čvrsto drži volan, sve se više naginjemo unatrag, prva brzina, i uspijevamo svladati zavoje i strminu. Bilo je zahtjevnije od biokovske ceste!

Prolazimo pored groblja i parkiramo na makadamu. Stavljamo šilterice i šešire na glave, obavljamo završne pripreme i uzimamo veće količine vode. Prvo idemo makadamskom cestom do odvojka prema Svetom Iliji. Staza je kamenita, gore-dolje, s kamena na kamen, u brdo, uspon i samo uspon, no nije prezahtjevna. Markacije nas vode građenom podzidanom stazom koja je koliko-toliko održavana i sasvim ugodna za hodanje. Opis bi mogao biti: kamen, kamen i kamen, u tisuću oblika i veličina. Prolazimo tik uz jazbinu neke omanje zvijeri. S puta se u šumi lijevo odvaja markirani put prema zaselku Grnčeniku, a mi nastavljamo ravno

građenim putom do prijevoja između vrhova Sv. Paškala i Sv. Ilije (1 sat od groblja). Uspon do prijevoja sjenovit je i nije naporan. S prijevoja se lijevo uzbrdo po grebenu može stići na Sv. Paškal. Markacija za Sv. Iliju nastavlja građenom stazom još pet minuta do mjesta gdje se s nje odvaja uspon otvorenim terenom prema vrhu. Nailazimo i na križanje, ali nas jasna markacija s oznakom upućuje u kojem je smjeru Sv. Ilija.

Ulazimo u hladovinu borova, staza je sasvim dobra, sa svakim se korakom uspinjemo. Dobro je da smo uzeli više vode, sunca ima, svi smo u kratkim rukavima. Staza je postupno sve strmija i pretvara se u mnoštvo serpentina. Ispod nogu je sipar i tu i tamo kamen. Prolazimo mimo raspela u stijeni. Prekrasan leptir sletio je na Marijev ruksak. Slijedi umjereni uspon serpentinama preko sipara prema

U biokovskom kršu

vrhu grebena. Kako se uspinjemo, tako se otvaraju sve širi vidici.

Nisam još planinario po tolikim serpentinama, žao mi je što ih nisam izbrojio. Kamenčići se kotrljaju pod nogama, gojzerice svako malo proklizavaju, srećom bez neželjenih posljedica.

Iskusni Josip kaže da smo zašli u lijep sipar. Sat hoda po siparu i velikoj strmini bio je za mene novo, zanimljivo iskustvo.

Konačno, vjetrović najavljuje blizinu vrha, tj. zaravni na koju stižemo nakon još jednog zavoja. Kratak odmor pa se, vjerovali ili ne, spuštamo u serpentinama na drugu stranu brda. Stazom se koristi stoka sitnog zuba, suhих svježih brabonjaka ima na sve strane.

Ponovno slijedi uspon, nakon kojeg uzimamo kratak predah uz okrpju ićem i pićem. Ekipe vidi nekakvu zastavu na sljedećem brdu i zaključuje – to je to! Mi gore, ali nema nikakve zastave. Pred nama su dva vrha. Jedan od njih je Sv. Ilija. Jedina je poteškoća u tome što se ekipa dvoumi između onog bližeg i onog daljeg. Koji je pravi? Ovdje staza postaje jednostavno prezahtjevna pa umjesto na štap prelazimo na kretanje »ruka-oslonac«. Mario i ja ubacujemo u prvu. Umoran sam, ali nakon Marijevih riječi: »Tko želi piti šampanjac na planinskom vrhu?« u meni se ponovo probudio izazov. Nema odustajanja nadomak cilja. Čak

JOSIP MARIN

Na vrhu Svetog Ilije

je i Norris rekao da je teren zahtjevan i za njega osobno. Kretanje s Marijem kao osloncem uvelike mi olakšava uspon i daje mi sigurnost. Uigrani dvojac napreduje bez poteškoća. Ulazimo u smrekovinu, koračamo polako. Marin i Josip ispred nas kažu da je pravi vrh ipak onaj drugi. No u glasu im osjećam »ono nešto« i znam da sam uspio. Sedamdeset sedma kontrolna točka HPO-a pod mojim je nogama. Obišao sam posljednje od dvadeset područja HPO-a!

Zahvaljujući svom položaju nadnosenim nad more, Sveti Ilija pregledan je vidikovac na obalu. Na vrhu je maleno raspelo. Pogled s vrha najviše privlače Baćinska jezera, poluotok Pelješac te otoci Korčula, Mljet i Hvar, a na drugu stranu veliko prostranstvo Biokova. Na obližnjem vrhu vide se ruševine kapele sv. Paškala.

Sretan sam kao i uvijek kada dođem na neki vrh, ovaj put s punim ruksakom ponosa i sreće jer sam zaradio Zlatnu

značku HPO-a. U tu čast puca šampanjac za cijelu ekipu, otvaraju se kutije s hranom i za tren oka priređujemo banket broj dva. Odmaramo se i fotografiramo, a ja moram zapisati kako je ovo prvi od 77 vrhova na kojem nisam našao žig.

Slavlje kratko traje. Opet pokret. Treba se i vratiti, imamo još obveza. Povratak istom stazom doslovce je prolektio. Naime, uspon je trajao oko tri sata i nešto sitno, dok smo se do našeg vjernog »jajeta« vratili za dva sata. Kako – ne znam, ali možda zato što sam cijelo spuštanje prešao s rukom-osloncem te pun sreće i ponosa zbog netom zasluženoga zlatno-značkastog priznanja. Uzimam mobitel te dogovaram i treći banket na ovom izletu. Svrtaćemo u Podgoru do Tomislava Cvitanovića, ravnatelja škole, koji nas je ugostio i počastio, te se od njega vraćamo do Makarske. Tu se rastajemo od Josipa te se noćnom vožnjom autocestom sretno vraćamo u Zagreb.

Strme padine
jugoistočnog
dijela Biokova
- vrhovi Vrisje i
Sveti Ilija iz Starih
Podaca

Risnjak, mjesto susreta

Alan Čaplar, Zagreb

Kada bi među hrvatskim planinama trebalo odabrati malo područje s najvećim brojem specifičnih i jedinstvenih fenomena, vjerojatno bismo se odlučili za Risnjak. Svatko tko je sklon istraživanju geografskih, botaničkih, zooloških, geoloških, hidroloških i speleoloških fenomena dobro zna da se upravo na Risnjaku na jedinstven način susreću raznovrsni alpski, dinarski, mediteranski i kontinentalni utjecaji. Posjetitelja će oduševiti stare i dobro ušćuvane šume, široki vidici i bistrozelenije nijanse rijeke Kupe, koja od svojeg izvora pod Risnjakom odmah ima snagu velike rijeke, te brojne druge pojave.

Planinari rado pohode Risnjak, a ne treba zaboraviti ni da je inicijator proglašenja nacionalnog parka bio planinar – potpredsjednik

Planinarskog saveza Hrvatske, botaničar Ivo Horvat. Međutim, planinari su Risnjak pohodili još mnogo prije osnivanja Hrvatskoga planinarskog društva. Godine 1852. na Risnjaku su, uz potporu tadašnje hrvatske vlade, botanička istraživanja obavljali istraživači koji će četvrt stoljeća poslije biti vodeći ljudi HPD-a. Bili su to liječnik dr. Josip Schlosser (1808. – 1882.) i ilirac, književnik, Ljudevit Vukotinović (1813. – 1893.). Schlosser je bio posebno očaran bogatstvom biljnoga svijeta na vršnom dijelu planine. Njihova istraživanja dotad slabo poznatih hrvatskih planina rezultirala su kapitalnim djelom »Flora Croatica«. Schlosser je 22 godine poslije putovanja na Risnjak izabran za prvog predsjednika HPD-a, a za svoje je zasluge odlikovan plemićkom titulom »vitez Klekovski«.

Jutro na Risnjaku

ALAN ČAPLAR

Na Risnjaku se na jedinstven način susreću raznovrsni alpski, dinarski, mediteranski i kontinentalni utjecaji. Posjetitelja će oduševiti stare i dobro ušćuvane šume, široki vidici i bistrozeleno nijanse rijeke Kupe, koja od svojeg izvora pod Risnjakom odmah ima snagu velike rijeke, te brojne druge pojave

Risnjački je planinarski dom nazvan je njegovim imenom jer je Schlosser velik dio svojeg stručnog botaničkog rada posvetio istraživanju biljnog svijeta na Risnjaku.

Risnjak je izrazito zanimljiva planina. Ima dominantan položaj u zapadnome dijelu Gorskoga kotara. Goranska ploča prema zapadu završava nizom istaknutih krških vrhova koji se na drugu, primorsku stranu strmo ruše prema moru. Njihov niz počinje od Snježnika i Risnjaka na sjeveru i pruža se preko Tuhobića, Medviđaka i Kobiljaka do Zagradškoga vrha na jugu. Ispod njih je uzak pojas jadranske obale između Rijeke i Novog Vinodolskog, čiji sjeverni dio nosi naziv Hrvatsko primorje, a južni Vinodol.

U širem je smislu Risnjak prostrano brdsko-planinsko područje na razmeđu Gorskoga kotara i Hrvatskog primorja, zapadno od Drgomlja, a sjeverno od prometnog smjera Zagreb – Rijeka. Glavna okosnica tog dijela jest dojmljiv planinski greben Risnjaka, položen u dinarskom smjeru pružanja sjeverozapad-jugoistok. Središnje, najviše i najzanimljivije područje risnjačkog masiva, površine 32 četvorna kilometra, proglašeno je nacionalnim parkom još 1953. godine, a 1997. park je

proširen na Snježnik sa zapadne i na izvor Kupe s istočne strane.

Na Risnjaku su se panonska i peripanonska područja najviše približila Jadranu, a razvodnica jadranskoga i crnomorskog slijeva ovdje je udaljena od jadranske obale samo 15 kilometara zračne linije. Drugim riječima, vrlo je vjerojatno

ALAN ČAPLAR

Lazac

Medvjeda vrata

da će kapljica kiše koja padne na Risnjaku nakon uzbudljivog putovanja kroz tamošnji krš završiti u Kupi, Savi, Dunavu i, konačno, u tisuću kilometara udaljenome Crnome moru, premda je od bližega, Jadranskog mora Risnjak udaljen samo petnaestak kilometara. Ipak, podatak o razvodnici treba uzeti s rezervom zbog vapnenačke građe terena u kojemu voda lako pronalazi svoje nedokučive podzemne putove. Vapnenačka podloga, kroz koju se sva oborinska voda brzo gubi u podzemlju, razlog je zašto u nacionalnom parku nema vodotoka, osim manjega povremenog potoka ponornice u Leski, na istočnome rubu parka, gdje ima nepropusnih naslaga lapora i gline. Jedina je »prava« iznimka rijeka Kupa, koja izvire iz snažnog vrela tik pod strmim stijenama Kupečkog vrha u blizini sela Razloga, i odmah ima sva obilježja velike i moćne rijeke.

Vršni, stjenoviti dio Risnjaka čini niz od nekoliko stjenovitih vrhova. Najviše se ističu vrhovi Veliki Risnjak (1528 m), Južni Mali Risnjak (1448 m), Sjeverni Mali Risnjak (1434 m), Cajtnik (1406 m) i Viljske stijene (1387 m). Zapadno od toga najvišega grebena strši stjenovit i travnat

greben Snježnika (1506 m), koji je po širini vidika jedan od najljepših planinskih vrhova u Hrvatskoj. Istočno od Risnjaka uzdiže se i greben raskidanih Bijelih stijena (1194 m) te Veliki Bukovac (1266 m), no zbog vidika ograničenih šumom, oni nisu posebno privlačni kao izletnička odredišta.

Vršni dio Risnjaka prepoznatljiv je izdaleka po stijenama Velikoga i Južnoga Malog Risnjaka, sa sedlom između njih, na kojem je planinarski dom. Zanimljivo je da se u davnini vrh nazivao Rišnjak, no danas je taj naziv zaboravljen. Jedan je od najslikovitijih hrvatskih vrhova, drugi po visini u Gorskom kotaru (šest metara je niži od Kule na Bjelolasici). Na vršnoj je stijeni 1952. uklesan natpis u spomen Josipu Schlosseru i Ljudevitu Vukotinoviću, istraživačima prirode Risnjaka, a sam vrh označen je metalnim stupićem, nalik na automobilski upravljač. Zahvaljujući položaju, vidik s vrha otvoren je na sve strane. Dobro se vide Riječki zaljev, Krk, Učka, Čičarija, Snježnik i slovenski Snežnik, Lokvarsko jezero, Bjelolasica i Velebit, a na sedlu ispod vrha Schlosserov dom. Posebno oduševljava to što se ne vide naselja,

nego nepregledne goranske šume iz kojih izranjaju nebrotjeni vrhovi.

Sa zapadne strane greben Risnjaka od Snježnika odjeljuje duboko usječena dolina kojom vodi šumska cesta od Gornjeg Jelenja prema Gerovu, koja omogućuje najkraći prilaz vršnom dijelu Risnjaka. Na istočnu se stranu padine Risnjaka spuštaju blaže do Crnog Luga. Nadomak Crnome Lugu nalazi se dolina Leske, koju se može upoznati ugodnom šetnjom po poučnoj stazi što započinje kod upravne zgrade Nacionalnog parka Risnjak u crnoluškom zaselku Bijeloj Vodici.

Susjedni greben Snježnika također se odlikuje osobito dojmljivim vidicima na slovenski Snežnik, Obruč, Učku i Riječki zaljev te sjeverne jadranske otoke, a niotkuda se tako lijepo kao sa Snježnika ne vidi vršni dio Risnjaka. Visina deset kilometara dugoga snježničkoga grebena nigdje nije manja od 1300 metara, a u njemu se ističe čak pet vrhova viših od 1400 metara. Od juga prema sjeveru to su Snježnik, Međuvrhi, Guslica, Planina i Jelenc. Niz se nastavlja prema slovenskom Snežniku (1796 m), udaljenom 20 kilometara, no u nizu nema istaknutijih vrhova. Kao i Snježnikov slovenski imenjaka, cijeli greben i najviši vrh u njemu ime su dobili po velikim količinama snijega koji se, unatoč blizini mora, zadržava sve do kasnog proljeća.

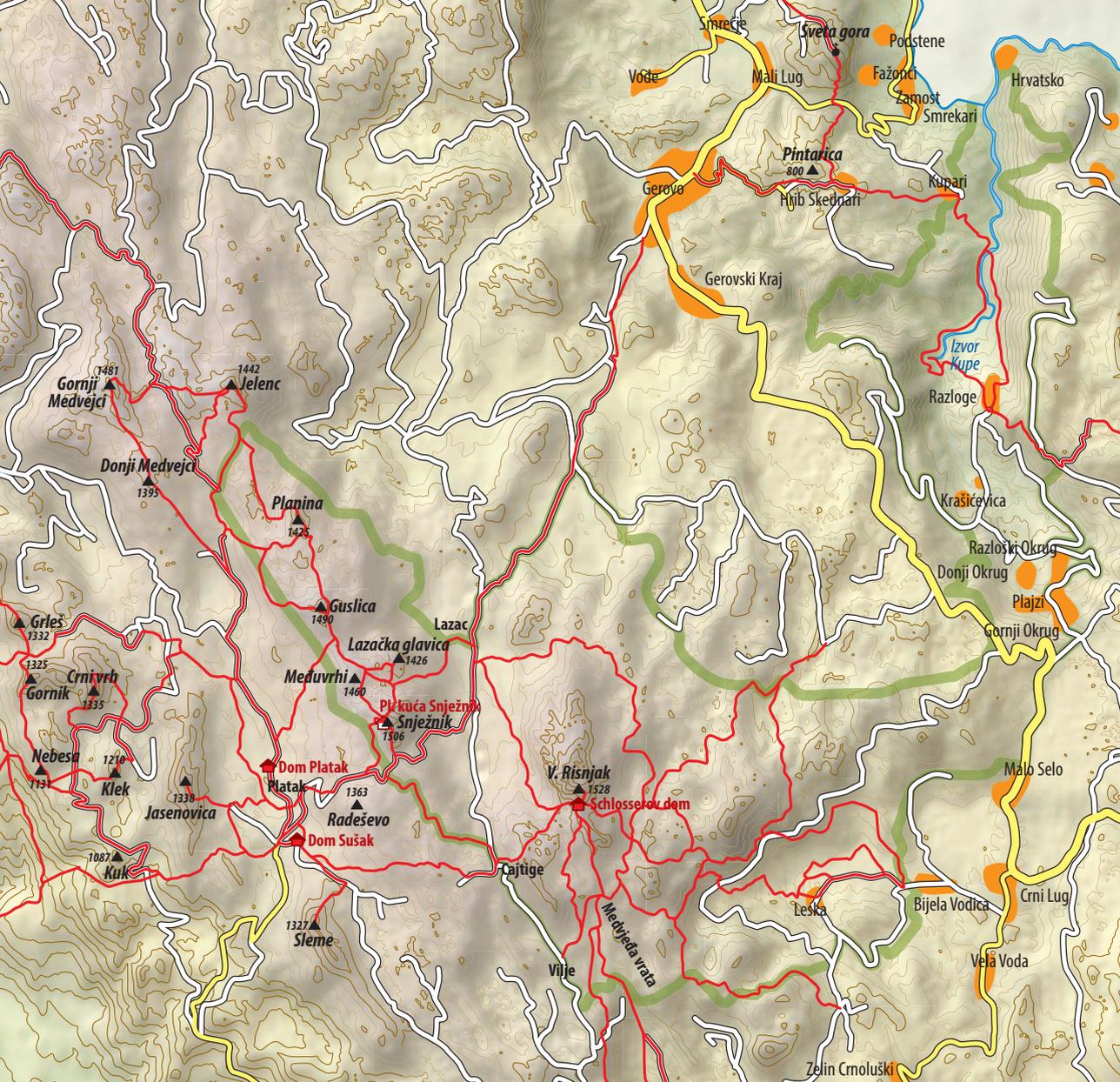
Sjeverni dio Nacionalnog parka Risnjak pripada dolini Kupe. Izvor te rijeke jedno je od

Šuma na Risnjaku

Schlosserov dom na Risnjaku

najljepših krških vrela u Hrvatskoj. Jedinstvenom tirkiznom bojom i položajem u dubokoj usjeklinoj podno Gavranove stijene i Kupečkog vrha (715 m), taj prirodni amfiteatar u kojem se rađa rijeka Kupa pruža neponovljiv doživljaj ljepote i mira. Sam izvor Kupe ima oblik ovalnog jezercu uvučenog ispod stotinu metara visokih okomitih stijena. U daljnjem toku, od utoka Čabranke pa sve do Kamanja kod Ozlja, Kupa je granična rijeka između Hrvatske i Slovenije.

Svi su vrhovi na području Risnjaka građeni od vapnenca. S obzirom na vrstu reljefa, to je područje

tipične krške morfologije, od strmih stjenovitih vrhova do dubokih jama i zatvorenih depresija – ponikava. Ipak, osim najviših vrhova, cijelo je područje pod šumom, koja je prepoznatljivo obilježje Risnjaka. Samo je unutar nacionalnog parka utvrđeno više desetaka biljnih zajednica. U pogledu zaštite, te se šume prepuštaju slobodnom životu, što znači da u njima nema sječe ni drugih izravnih utjecaja čovjeka. Proteklih desetljeća risnjačke su šume poprimile prašumske elemente, a na mjestima gdje su prevladavali travnjaci zagospodarile su šumske zajednice. Dakako, tako

bogat biljni svijet posljedica je miješanja različitih klimatskih utjecaja. Općenito, glavna su klimatska obilježja Risnjaka svježja ljeta, duge snježne zime i obilje oborina. Najviše oborina pada u jesenskom razdoblju, što je obilježje maritimne mediteranske klime. Vrijedi zabilježiti da se snijeg u visinskoj zoni zadržava više od 150 dana tijekom godine, a visina mu doseže i do četiri metra, pa po tome – unatoč blizini toploga mora – Risnjak ima sva tipična planinska obilježja.

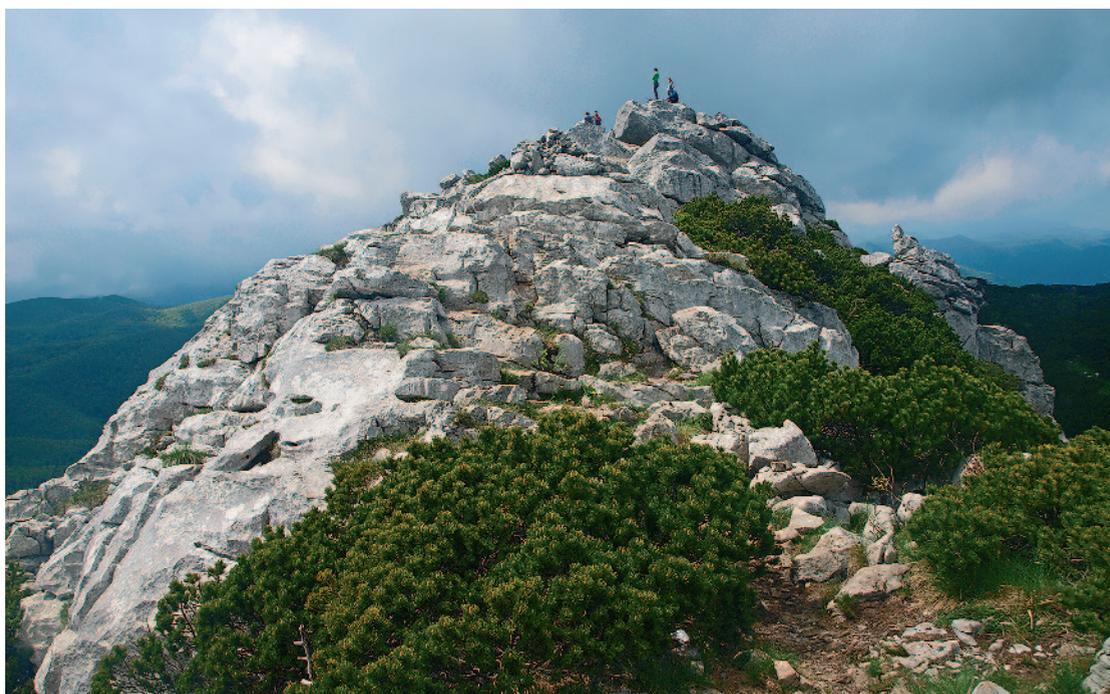
Kada je riječ o šumama, treba istaknuti da prevladavaju šumske zajednice bukve i jele, koje nastanjuju visinski pojas do 1200 metara. U tome su pojasu zastupljeni i smreka, gorski javor i brijest. Iznad 1200 metara jele gotovo nema, a bukva raste u specifičnim, »iskrivljenim« oblicima, jer su životni uvjeti u tom pojasu mnogo oštriji. Uz grmoliku bukvu, u vršnoj zoni Risnjaka raste i bor krivolj, karakterističan za mnoge vrhove dinarskih planina.

Samo na rubovima nacionalnog parka ima nekoliko većih otvorenih površina, među kojima su najljepše i najveće livade Leska, Lazac i Šegine. Po bogatstvu biljnog svijeta na glasu je bila i Schlosserova livada pod vrhom Velikog Risnjaka,

Vršna stijena Risnjaka

na kojoj je 1932. sagrađen planinarski dom, pa se i flora toga lokaliteta ponešto promijenila. Poznati prirodoslovac Dragutin Hirc posebno je biranim riječima oslikao bogatstvo flore u vršnoj zoni Risnjaka i na Schlosserovoj livadi početkom 20. stoljeća: »Da uživaš sve one divotne boje, valja ovamo doći u drugoj polovini lipnja ili početkom srpnja, jer poslije flora zamire, a već do konca

Vrh Risnjaka – jedan od najljepših hrvatskih vidikovaca

KLARA JASNA ŽAGAR

Izvor Kupe

kolovoza dozrelo je sjeme, bilje ga predalo materi zemlji i na Risnjaku nastala je jesen, koju naskoro zamijeni dugotrajna zima. Proljeće se najavlja tek

u drugoj polovini svibnja ili početkom lipnja, a bilje se razvija tako naglo da u isti mah procvatu proljetne i mnoge ljetne biline.«

Bogatstvo flore prati i raznolikost životinjskog svijeta. Medvjedi, vukovi, jeleni i ostala divljač stalni su stanovnici Risnjaka, ali i okolnih područja izvan granica nacionalnog parka. Ornitološkim istraživanjima dokazano je da na Risnjaku obitava više od 110 vrsta ptica.

Naposlijetku valja reći da na području nacionalnog parka živi vrlo malo stanovnika. Kao što opća demografska situacija u Gorskom kotaru pokazuje stalnu depopulaciju, isto je tako i za nacionalni park zabilježen vrlo visok stupanj depopulacije. U njemu živi tek nekoliko desetaka stanovnika, mnoga nekadašnja sela i zaseoci potpuno su napušteni, a tradicionalni običaji zaboravljeni.

Planinarski putovi prema Risnjaku započinju u Crnom Lugu. Oba pristupna puta iz Crnog Luga prema vrhu zahtijevaju 3 sata hoda. Mnogi se na Risnjak upućuju s Vilja i Cajtiga na planinskoj

Crni Lug – sjedište NP Risnjak

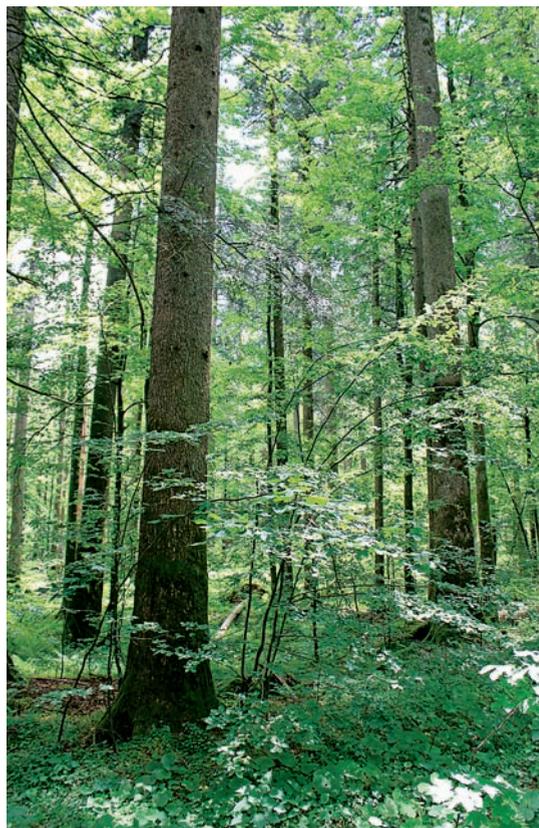
ALAN ČAPLAR

cesti koja od Gornjeg Jelenja vodi prema Gerovu. Ti su usponi kraći i strmiji.

Glavno je žarište planinarskih zbivanja na Risnjaku Schlosserov dom. Sada je to jedan od najljepše uređenih planinarskih domova u Hrvatskoj. Otvoren je tijekom cijeloga ljeta, a domaćini, obitelj Devčić, također su planinari. Risnjak je ujedno i važna točka na trasi međunarodnoga planinarskog puta »Via Dinarica«, koji započinje u Sloveniji, vodi kroz Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru, a završava na najvišem vrhu Dinarida Maja Jezerce u Albaniji. Vrh Risnjaka kontrolna je točka Hrvatske planinarske obilaznice, isto kao i vrh Snježnika. Na prostoru Risnjaka nalazi se i nekoliko kontrolnih točaka Goranskoga planinarskog puta i još nekoliko drugih atraktivnih planinarskih obilaznica.

Na kraju, treba odgovoriti na pitanje što je najljepše na Risnjaku. Dakako, svatko može reći što misli o tome. Osobno bih rekao da je najljepše to što je zbog planinske nepristupačnosti sve ono što Risnjak čini jedinstvenim još uvijek u velikoj mjeri ostalo sačuvano u svojem izvornom obliku te nudi ljepotu svima koji žele upoznati taj malen i vrlo privlačan kutak Gorskoga kotara nadomak moru.

Šuma u dolini Lesce

Peč, Tromeja, Monte Forno, Ofen ili Dreiländereck

Tea Sušanj, Viškovo

Po dobrom starom običaju, moje planinarsko društvo »Viškovo« nije propustilo priliku da poduzme još jedan nezaboravan izlet. Doista, šteta bi bilo propustiti bogomdanu priliku i ne iskoristiti prekrasan sunčan dan rujanskoga babljeg ljeta.

Dok su se ulice Viškova oporavljale od razuzdane zabave na dane Matejne – organizirane u čast sv. Mateja, sveca zaštitnika Viškova – članovi Društva vještim su manevrom i premještanjem početne stanice na novo odredište – Šporovu jamu u Kastvu, uspjeli osigurati lagano buđenje pospanih lica te je zakazani polazak u 5:30 sati protekao bez iznenađenja. Lagano vijugajući i koristeći već uhodanu rutu cesta i autocesta krenuli smo u još jedan dan za pamćenje. Dobrih vibracija nije nedostajalo, iako je u autobusu bilo nekih poteškoća, kao što su otežano zatvaranje prozora (pomoglo

nam je da se malo brže razbudimo) i nemogućnost učvršćivanja pojedinih dijelova autobusa. Ipak, dobra volja i neobvezno čavrljanje otklonili su sve napetosti pa smo željno iščekivali da mrak prepusti mjesto danu.

I prije nego što smo uspjeli posve otvoriti oči, u 9:30 sati stigli smo na polazište, u slikovito mještašce Rateče. Radoznalo smo pomolili glave iz autobusa i utvrdili da će to biti jedan od rijetko lijepih sunčanih dana, neobično toplih za to doba godine. Sve je bilo u posebnom ozračju jer smo prvi put navukli nove majice PD-a »Viškovo«, na koje smo osobito ponosni.

Šepureći se u novim majicama krenuli smo u šetnju uskim ulicama prekrasnoga mještašca. Rateče se nalazi 864 metra iznad morske razine. Idilično okruženje planinskih vrhova, njiva, pašnjaka i proplanaka daje mu posebnu draž. Kuće ukrašene prekrasnim slapovima cvijeća na prozorima i balkonima, još uvijek pomalo usnulom naselju daju bajkovit ugođaj. U povijesnim se knjigama Rateče prvi put spominje 1385. Najveće su znamenitosti crkva sv. Duha i kapela sv. Tomaža sa zvonikom iz 14. stoljeća. Tu je otkriven Rateški rukopis – zbirka molitava na slovenskom jeziku koja je nastala u drugoj polovici 14. stoljeća, a danas se čuva u Celovcu (Klagenfurtu). U naselju se nalazi Kajžnkova hiša (kuća) sa sunčanim satom. U kući je smještena vrijedna etnološka zbirka i prikaz povijesnoga razvoja toga kraja. Zaključujemo da je Rateče idealno polazište za planinske izlete, skijaško trčanje i biciklizam.

Odmor kod
doma na Tromeji
(1145 m)

Lakim korakom upućujemo se prema šumi iznad samoga mjesta. Zahvaljujući dobrim putokazima dolazimo na planinarski put, koji se blago uspinje. Uz kuće, po glavnoj cesti, nastavljamo prema Tromeji. To je zapravo popularan naziv za vrh Peč, koji se nalazi na mjestu gdje se susreću tri države: Slovenija, Austrija i Italija. Na kraju naselja cesta prelazi u šumski put koji nas vodi do raskrižja gdje se desno odvaja šumski put prema planinskom domu na Tromeji, dok lijevo odlazi cesta prema vrhu.

Budući da je dom na Tromeji (1145 m) zatvoren, zastajemo kod njega samo radi kratkog predaha i okrijepe. Toliko smo željni vrha da bez mnogo zadržavanja veselo nastavljamo s usponom.

Smjerokazi nam nude dvije opcije: kraći i strmiji put ili nešto duži i položniji. Odabiremo strmiji, koji se uspinje uza samu slovensko-talijansku granicu. Dobro je ugažen kroz gustu crnogoričnu šumu, vijugajući lijevo-desno. Usput na više mjesta nudi uživanje u

predivnim vidicima prema Rateču, Planici i Julijskim Alpama. Povremeno uočavamo i bijele kamene granične oznake kao podsjetnike da se ipak nalazimo na granici dviju država.

Stižemo na vrh! Tromeja nam je priredila prekrasnu dobrodošlicu i topao, širokogrudan zagrljaj. Malo se ogleđavamo s koje strane da krenemo u razgledavanje okruženja. Na vrhu su obilježja

Oznaka tromeđe

Planinari iz
Viškova na
tromeđi triju
država

s tekstovima na tri jezika – spomen na razumijevanje, suživot i prijateljstvo triju naroda. Tu su ispisana i sva imena toga vrha: slovensko – Peč (Tromeja), talijansko – Monte Forno i dva austrijska – Ofen ili Dreiländereck. Najdojmljiviji od svega ipak je prekrasan vidik u daljinu. Jednim pogledom s ovog mjesta mogu se obuhvatiti Julijske, Ziljske i Krške Alpe, Visoke (Höhe Tauern s Grossglocknerom, 3798 m) i Niske Ture (Niedere Tauern) te dio zapadnih Karavanki. Tuljac s upisnom knjigom i pečatom nalazi se na slovenskoj strani (Peč, 1508 m), a na talijanskoj je strani veće drveno sklonište. S austrijske strane gotovo do vrha vodi nekoliko vučnica iz obližnjega skijaškog središta Podkloštra/Arnoldsteina. Nekoliko koraka dalje nalazi se spomenik iz 1994., još jedan simbol zajedništva, a posebnu draž daje mogućnost da u samo nekoliko koraka šetamo područjima triju država.

Nakon podužeg uživanja u suncu, za povratak odabiremo malo dužu, ali lakšu stazu, kako bismo upoznali što više čari ove planine. Put nas vodi uz dom na austrijskoj strani – Dreiländereck Hütte (1423 m). Rastužuje nas samo saznanje

da ni taj dom ne radi pa ostajemo uskraćeni za radost koju smo kanili priuštiti svojim npercima. Brzo smo odlučili da nećemo previše tugovati te da ćemo izostanak očekivanih usluga u planini nadoknaditi konzumiranjem kremšnita u Bledu (blejske kremne rezine). Zamišljeno – ostvareno!

Silaskom u samo središte Rateča završio je planinarski dio dana, a slijedila je nadoknada potrošenih kalorija u Bledu. Prekrasan smiraj dana, pregršt ljudi svih nacija, veslačko natjecanje na jezeru, fotografiranje na romantičnim mjestima i kava u dobrom društvu uokvirili su izlet u prekrasnu, toplu razglednicu koje ćemo se svakako sjetiti s osmijehom na licu, osobito u sivim, zimskim, prohladnim danima. Bit će to jedna od iskrica koja u sjećanjima grije i golica srce.

INFORMACIJE

Težina:	nezahtjevna staza
Visinska razlika:	643 m
Vrijeme uspona:	2 h

Uspon na Mangart

ili kako smo svladali svoju prvu feratu

Nina Horvat, Požežana

Mangart je jedan od najslikovitijih slovenskih vrhova. S visinom od 2679 metara, to je treći slovenski, a četvrti vrh u Julijskim Alpama. Nalazi se na samoj granici Italije i Slovenije pa na sam vrh vode dva puta – jedan s talijanske, a jedan sa slovenske strane. Pristup njegovu podnožju razmjerno je jednostavan jer se na Mangartsko sedlo može stići cestom – najvišom brdskom cestom u Sloveniji.

Kamenčić koji je zakotrljao lavinu bacio je Frano Barišić, planinar s bogatim iskustvom. Ono što je trebao biti izlet nekolicine poznanika na kraju je preraslo u pohod 21 požeškog planinara i planinarki. Po svemu šarolika skupina krenula je prema Sloveniji 19. kolovoza od »Čire«, tradicionalnoga mjesta polaska Požežana na planinarske pohode. Čiro je, valjda kao i svugdje, stara lokomotiva na požeškom željezničkom kolodvoru, simbol novih avantura i putovanja. Manje-više usklađeno, svladavali smo kilometre do odredišta, raspoređeni u dva kombija i jednom automobilu. Ne mogu tvrditi za ostale, ali znam da je ugodaj u kombiju broj dva bio uzavreo, potpomognut tradicionalnim slavonskim specijalitetima svih vrsta, pa nas nije zasmetao ni omanji incident na slovenskoj granici, a ni kiša koja nas je pratila kroz cijelu Sloveniju.

Vremenska prognoza, koju smo pomno proučavali danima prije polaska, obećavala je lijepo vrijeme u subotu i promjenjivo u nedjelju. Ključni dan ionako je bio subota, pa smo bili mirni.

Naš mali kombi teško se nosi sa zavojima planinske ceste koja od Kranjske Gore vodi prema planinskom prijevoju Vršiču. Cestu su 1915. preko prijevoja probili ruski vojni zarobljenici, a trebala je povezivati doline rijeka Save i Soče. Iako je cesta danas asfaltirana, još se ponegdje naziru ostatci stare ceste. Navečer stižemo na parkiralište podno Erjavčeve kočice na Vršiču (1525 m) i smještamo se u dom, uz uobičajenu zbrku koja vlada u tim prvim trenucima. Kiša je prestala, nebo se razvedrilo.

Početak uspona na Mangart

Jutrenje u šest! Erjavčeva kočica odmah pokazuje svoje blagodati. Kuhinja i glavni šef Borut otvaraju vrata već u pet sati. Vruća, slatka kava i prohladno alpsko jutro na terasi ispred kuće dobar su uvod u ono što nas očekuje! Ne razmišljam još o ferati kojom ćemo se penjati, razgledavam okoliš. Otvara se vidik na Prisojnik (2547 m), točnije, njegovu sjevernu stranu. Tražim Ajdovsku deklicu – prirodnu znamenitost, lice djevojke koje je priroda uklesala u stijenu. Naravno da je takva neobična pojava morala golicati maštu ovdašnjih stanovnika pa krajem kruže različite inačice legendi o njezinu postanku. Kažu da je Ajdovska deklica proricala budućnost ljudima u Kranjskoj Gori, davala im savjete kad je najbolje vrijeme za sjetvu i žetvu te vodila zalutale putnike kroza snježne prijevoje. Kobnu je grešku napravila kad je sinu jednoga lovca prorekla da će ubiti zlatoroga koji je živio u obližnjim planinama. To je toliko razljutilo njezine sestre da su je pretvorile u stijenu. Njezin lik čekat će nas kad se vratimo, a pred nama stoji izazov radi kojega smo došli – Mangart!

Slijedi sat i pol vožnje kroz Sloveniju i dio Italije. Zavojitom planinskom cestom dolazimo pod Mangart. Bez te ceste, uspon iz doline rijeke

Milenijska fotografija podno Mangarta

Koritnice trajao bi devet sati. Na cesti gužva – automobili, biciklisti, motoristi. Podno planine već su stotine hodača, planinara, sve je vrlo živahno. Vrijeme je kao naručeno, nebo je vedro, sunce nas grije, a pred nama je moćna mangartska stijena, koja kao da raste iz doline.

Uzimamo opremu, hrabrimo se međusobno i krećemo. Vrlo se brzo razdvajamo u dvije skupine. Manja odlazi talijanskom, lakšom stranom. Kažu da ne žele razmišljati o opasnostima i osiguranju već uživati u ljepotama prirode. Veća skupina kreće

Uspon osiguranim planinarskim putem

slovenskim smjerom, po »zelo zahtevnoj poti«. Mnogi se od nas prvi put susreću s kacigama, pojasi, klinovima i sajlama. Iskusni pojedinci stalno su uz nas da nas hrabre, ali i upozoravaju. Duga zmija ljudi vijuga ispod i iznad nas u stijeni. Pokušavam ostati usmjerena na pokrete kvačenja na sajlu, a pritom razmišljam kako je silna energija koja ovdje vlada i da je tu sigurno više ljudi nego na zagrebačkoj subotnjoj »špici«. I to me veseli! Ali ne zadugo... toliko ljudi na jednom mjestu mora dovesti do kritične mase. Nekoliko su puta doletjeli kamenčići s visine. Sklanjamo se uza stijenu i razmišljamo koliko bi nam kaciga uopće pomogla u bliskom susretu s kakvim većim kamenom.

Nakon dva i pol sata smo na vrhu! Svuda naokolo planinski vrhunci i plavo nebo. Oni koji se bolje snalaze pokazuju gdje su Austrija, Italija, Triglav... Meni je sve to jedno neprekinuto savršenstvo!

Nakon fotografiranja spuštamo se talijanskim putem. Na dijelovima puta muči nas sipar, a dio staze osiguran je sajlama i klinovima. Spuštanje je trajalo sat i pol. Slijedi kratak odmor s još malo vidika na moćnu stijenu. Vrijeme nije više naklonjeno onima koji hoće gore. Nad Mangartom su se nadvili oblaci.

Vraćamo se u Erjavčevu koču. Putem nas očarava smaragdno savršenstvo rijeke Soče. Zaustavljamo se i osvježavamo u njezinoj hladnoći. Neobuzdana je, divlja i brza. U krajoliku gdje se nalazimo izgleda prilično pitomo i mirno, a pravu čud Soče otkriva nam tek hladnih desetak stupnjeva.

Po povratku u Erjavčevu koču dio nas odaje se hedonističkim užiticima u jelu i piću, a većina kreće poučnom stazom prema Poštarskom i Tičarjevom domu na Vršiču. Naš dom nudi sve blagodati: toplu vodu, čistu posteljinu i dobru opskrbljenost svim namirnicama. Dvoje tihih voditelja doma, Borut i Mojca, uvijek su na raspolaganju. Nastavljamo s druženjem u domu, opuštено, jer glavni je cilj našega pohoda postignut. Za sutradan dogovaramo pojedinosti uspona na Malu Mojstrovku, ako nam to dopuste vremenske prilike

Noć donosi kišu. Budimo se u sedam sati i dogovaramo o promjeni plana. Mala Mojstrovka (2332 m) ipak će ostati za neku drugu priliku. Kiša je padala cijelu noć, stijene su mokre i skliske, a sigurnost je ipak na prvom mjestu. »Ziheraški« smo izabrali slikovitu Slemenovu špicu (1911 m).

Najstrmiji dio uspona na samom je početku, do prijevoja Vratca, no to se svlada za tridesetak minuta. Slijedi lagana jednosatna šetnjica. Oku se otvaraju prekrasni planinski vidici, savršena pozadina za fotografiranje. Na livadi podno Slemenove špice zanimljiva su minijatura jezercica. Na samom je vrhu oblačno, vidljivost je vrlo slaba, pa izostaje ushit zbog vidika. Više gledamo pod noge jer moramo dobro paziti kamo stajemo – Slemenova špica prepuna je »suvenira« koje su za sobom ostavile ovce. U povratku susrećemo stado ovaca koje je nesumnjivo zaslužno za barem dio onih gomilica na vrhu. Do doma nam treba sat vremena. Usput nam pogled čeznutljivo klizi po stijenama male Mojstrovke.

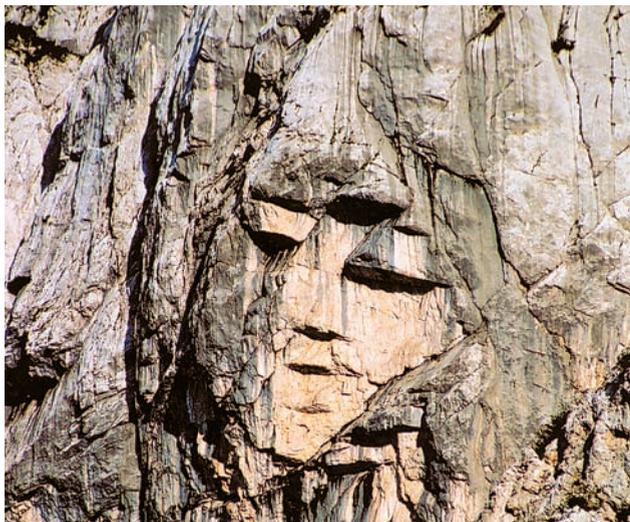
Uzimamo svoje stvari, pozdravljamo se s Mojcom i Borutom te polazimo na put. Kratko se zaustavljamo kako bismo obišli Ruskú kapelicu. Posvećena je sv. Vladimiru i tipičnog je ruskog dizajna. Zanima nas priča o njezinu nastanku, a ona je potresna, kao i većina ratnih priča. Kako bi cesta, koju su gradili ruski zarobljenici, bila prohodna, a opskrba namirnicama i ratnim materijalom neometana, zarobljenici su je cijelu zimu čistili od snijega i leda. U ožujku 1916. snježna je lavina zatrpala 110 ruskih zarobljenika i 7 stražara. Tijekom godina, ukupno je tristotinjak

Slavonke na vrhu Mangarta

Užitak na vrhu

Ajdovska deklica u stijeni Prisojnika

zarobljenika stradalo zbog loših životnih uvjeta. Preživjeli su, u sjećanje na njih, izgradili kapelicu.

Nakon ovog podsjetnika na nesreću ruskih zarobljenika, ali i vječni besmisao rata, krećemo prema svojoj Požegi. Putem nas i dalje prati uporna kiša. U Požegu dolazimo oko 20 sati. Opet

smo kod Čire, odakle smo i krenuli. Još jedan pljesak za Franu Barišića, koji nas je vodio mirnom, ali čvrstom rukom, i razlaz. Sve u svemu, slovenske planine ispunile su sva naša očekivanja, iako nismo stigli posjetiti sve zacrtane vrhove. Nešto mora ostati neotkriveno i za sljedeći pohod.

Oprezan silazak niz sipar

Slijedim svoj put

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Vozila sam dugom, zavojitom, velebitskom cestom¹, kao kroz život. Bilo je jutro i cesta ispred mene bila je prošarana svjetlom i sjenama koje su mi svojom postojanošću umarale oči. U automobilu i oko njega vladala je ugodna tišina. Mogla sam čuti vlastite misli kako nadiru iz njedara slatke neizvjesnosti. Nisam mogla vidjeti velik dio ceste ispred sebe pa zato nisam znala što se krije iza mnogobrojnih zavoja. Nijedan automobil nije prošao pored mene, kao da kroz život putujem sama. Pratila sam putokaze uza cestu. Oni su me održavali na željenom

smjeru. Znala sam da se neću izgubiti budem li ih slijedila. Kad bi netko uklonio znakove, morala bih sama odrediti svoj put. Čudna je to planina, taj Velebit. Stavlja pred čovjeka tolike izbore, o kojima mora odlučiti razumom, voljom, srcem i tijelom. Mislim da sam upamtila put od Krasna do Alana, ali mogu li u to biti sigurna? Tko može biti siguran da slijedi svoj put na dugoj, zavojitoj, velebitskoj cesti, u blistavo jutro, blago obojeno toplim bojama jeseni?

Na prijevoju Kosici, pored spomenika podgorcima, Rabljanima, Pažanima i drugim rodoljubima koji su za Drugoga svjetskog rata ovim velebitskim stazama otišli u partizane, Premužićeva staza na putu prema vrhu Zečjaku raskošno ulazi u velebitski krš. Zečjak je gorski hrbat i pretplaninski vrh visok 1623 metra² povrh Mirova i Baričević dôca, jugoistočno od Alana, a

1 Poprečna velebitska cesta što preko Velikog Alana povezuje Krasno Polje na ličkoj i Jablanac na primorskoj strani Velebita duga je 52 kilometra. Uza samu cestu nalaze se tri planinarske kuće. Na početku njezina kraka prema Velikom Lubencu nalazi se »Careva kuća« na Begovači (1180 m). Od Krasna je udaljena 18 kilometara. Na križanju s krakom ceste prema Štirovači, 26 kilometara od Krasna, nalazi se planinarska kuća »Mrkvište« (1276 m). Od Mrkvišta se nakon 9 kilometara makadamskog dijela ceste stiže do planinarske kuće »Alan« (1345 m), odakle je asfaltiranom cestom još 17 kilometara do Jablanca.

2 O visini Zečjaka pisano je u HP 2/2015: istočni vrh Zečjaka s visinom od 1629 m najviši je vrh srednjeg Velebita (op. ur.)

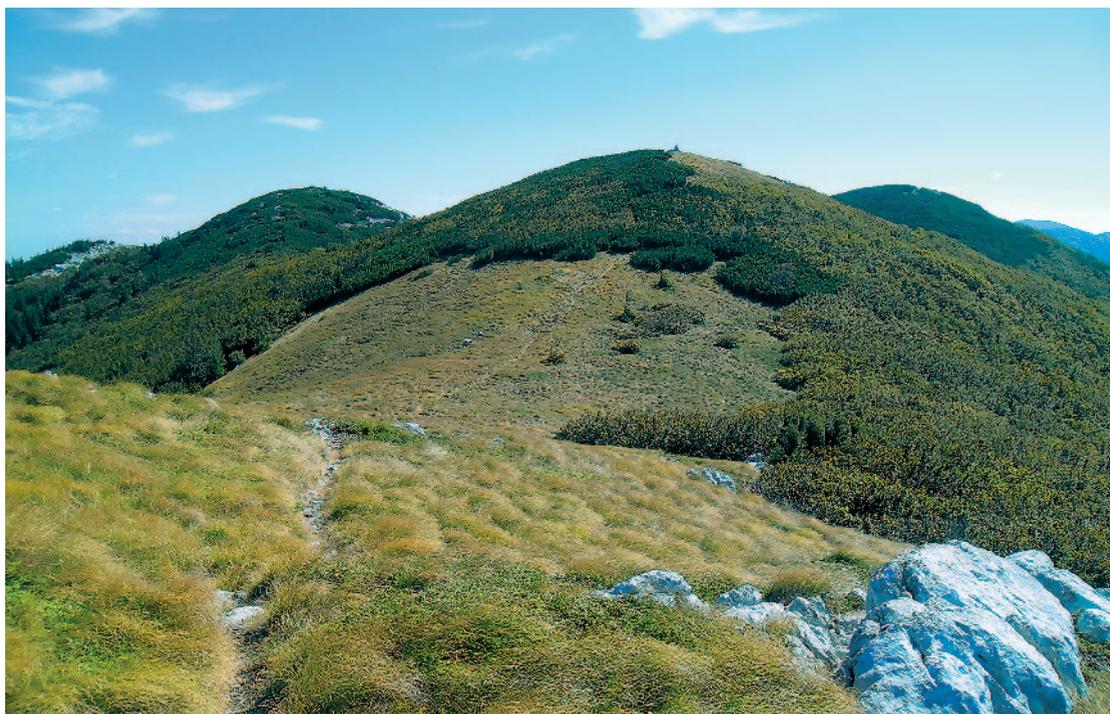
sjeverozapadno od prostrane Cipalske šume. Prvi je u nizu vrhova glavnog bila srednjeg Velebita. Njegovo zapadno podnožje tvore kamenjarski travnjaci i livade. Najviši predjeli Velebita zbog surove planinske klime nikada nisu bili stalno nastanjeni. Stanovnici podvelebitskih sela tek su u proljeće, kad bi okopnio snijeg, dolazili sa stokom na pašnjake koji su davno nastali krčenjem šuma. Boravili su tada u ljetnim stanovima, jednostavnim pastirskim nastambama građenima od grubo klesana kamena i pokrivenima drvenom šindrom, odnosno šimlom. Krški predjeli uvijek oskudijevaju vodom pa su je ljudi poput blaga skupljali u kamene spremnike, šterne, dok su stoku pojili na obzidanim lokvama. S Premužičeve staze vide se ostaci stanova i suhozida na predjelu Mirovo.

Bura, ta divlja velebitska bura, udara bez milosti! Najsnažnija je na dijelu gdje Premužičeva staza prelazi s kopnene na morsku stranu. Valja i nosi sve pred sobom. Zrak je proziran i čist, miriše na zemlju i kamen. Staza vodi kroz travnatu zaravan Bilo u pretplaninsku bukovu šumu na koju se nadovezuje klekovina bora krivulja. Nizak, polegao i poput grma razgranjen bor krivulj karakterističan je za klimatski surovo područje najviših

vrhova Velebita. Čini gotovo neprolazan gusti džungla dugih i nepravilnih grana kroz koji je teško hodati. Cipele se zapliću o korijenje i busenje trave kroz koje staza vodi do vrha. Sama je glavica Zečjaka gola i kamenita, s nešto guste klekovine bora krivulja i travnjaka sveže oštre vlasulje. Obilježena je kamenom gromačom, vidljivom izdaleka, i nazivom vrha ispisanim na kamenu.

Sjedeći u komadiću sunčeve svjetlosti, uhvaćena u vrtlog ledene bure, promatrala sam more. Sunce je svjetlucalo poput tisuća razlomljenih zrcala na namreškanoj modroj površini. U tom se trenutku činilo da se čitav svijet mijenja, čitav se život mijenjao pred mojim očima, na mom licu, na licima drugih ljudi. Postajali smo bolji jedni drugima, ali i samima sebi. Nesebično smo poklanjali najveće blago koje jedan čovjek može dati drugome – osmijeh na licu. Zbog tih su osmijeha stranci postajali bliski, a prijateljstva snažnija.

U Krasno sam stigla prije zalaska sunca. Uvezla sam automobil pred hotel, ugasila motor i naslonila glavu na naslon sjedišta. To je bio kraj mojega današnjeg putovanja. Pogledala sam u retrovizor i ugledala dugu cestu iza sebe, napetu kao strunu mandoline, kako se gubi na obzorju.

KLARA JASNA ŽIGAR

Put preko travnatih livada prema Zečjaku

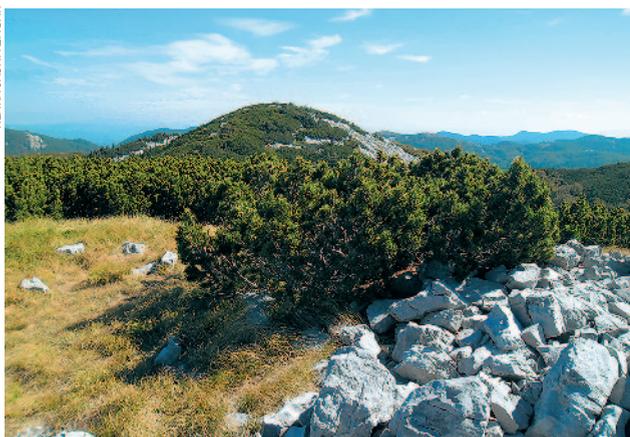

Cesta iza mojih leđa sada je prošlost. Zalazeće je sunce osvjetljavalo nebo i bojilo ga nježnim nijansama zelene i sive boje. Jasni velebitski obrisi postajali su sve tamniji i polako su se pretvarali u siluete na pozadini od pastelnog neba. Zvuci iz prirode rano su zamrli. U trenutku kad je svijet čekao da ga zaogrne potpuna tama ušuljala sam se u marijansko svetište Gospe od Krasna i dopustila sam mislima da slijede putove obilježene prostorom i vremenom. Vjetar je urlao kroz svaku pukotinu u kamenu, poput ljutih duhova s pustih velebitskih dolaca, u očajničkim pokušajima da uđe u unutrašnjost kapelice. Najprije tiho, a onda sve glasnije, dugo sam i sjetno pjevala Gospi. Tama je bila tiha i duboka.

Ljudi uvijek traže razne putove za sreću. To je dio ljudskog življenja. Uživati u Božjem miru nekoliko trenutaka, nekoliko sati. Tako nastaju trenuci za koje bih najradije rekla: »Voljela bih da ovo traje vječno! O ovom iskustvu najradije ne bih nikome govorila. Željela bih ga čuvati samo za sebe i uživati u njemu do kraja života.« Ali, osjećala bih tada u sebi duboku prazninu, kao da

sam pred ljude došla praznih ruku, bez darova i bez ljubavi. Danas sam prešla beskrajnu rijeku ljudske samoće kako bih pronašla Boga skrivene u planini, u njezinim kamenjarima i travnatim dolcima, u bukvama i klekovini što se niska i pogrbljena opire silnim naletima bure, u plahom srndaću i uzbuđenoj ptici – i dala ga ljudima.

KLARA JASNA ZAGAR

Vidik sa Zečjaka

Planinarske staze u Zagrebu i oko njega

Vanja Radovanović, Zagreb

Sjećam se nekoliko rasprava vođenih prije desetak i više godina, kada se razgovaralo o tome trebaju li planinarske staze počinjati u naseljenim mjestima – središtima gradova, na željezničkim i autobusnim kolodvorima – ili bi planinarskim oznakama trebalo označavati samo staze u posve prirodnom i planinskom području. Nije mi poznato je li o tome donesen neki zaključak, pravilo ili naputak, no čini mi se da se planinarske markacije sve više udaljavaju od naseljenih

mjesta i povlače u »divljinu«. Možda je jedan od razloga taj što se pri organiziranju planinarskih izleta sve manje koristi javni prijevoz, a sve više automobil, kojim se nastoji prići što bliže planini. Mnoge su dionice planinarskih putova, pogotovo one u blizini naseljenih mjesta, ostale gotovo zaboravljene – zato što postoji prečica kojom se udaljenost i visinska razlika mogu značajno smanjiti osobnim vozilom.

Sjetimo se samo uspona na Klek – nekad je prilaz iz Ogulina bio sastavni dio gotovo svakog uspona do doma i vrha (tek su rijetki upotrijebili onaj nekadašnji jedini polazak autobusa za Bjelsko i Jasenak), a danas tim putom vjerojatno prođe tek svaki stoti posjetitelj te lijepe planine. Pritom se i sam moram posuti pepelom – i sam često rabim takve »automobilske prečice«; za posljednja sam dva uspona na Klek također parkirao u Bjelskom i cjelodnevni izlet skratio na poludnevni... *mea culpa*.

Markirane staze koje počinju u središtu naseljenih mjesta definitivno su izgubile većinu svojih korisnika, no jesu li baš sasvim nepotrebne?

Možda su neke od tih staza, one koje krase zanimljiv okoliš, upotrebljive za popodnevne ili večernje šetnje? One zasigurno tome i služe, ali ih koriste uglavnom oni koji dobro poznaju teren. Možda bi se neke od tih staza mogle urediti kao neka vrsta »poučnih planinarskih staza«, čime bi se pridonijelo promidžbi planinarstva i planinarske organizacije?

Pogledajmo što u tom smislu nudi Zagreb ako se okrenemo u smjeru Medvednice! Trenutačno se s glavnoga gradskog prometnog pravca koji se pruža u smjeru zapad – istok (Aleja grada Bologne – Ilica – Jelačićev trg – Vlaška ulica – Maksimirska cesta – Dubrava – Zagrebačka cesta u Sesvetama) prema Medvednici odvajaju tek dvije markirane staze, jedna na krajnjem zapadu i druga na krajnjem istoku. Na zapadu, na Podsusedskom trgu,

ŽELJKO POLJAK

Susedgrad - na početku planinarskog puta od Podsuseda prema Kamenim svatima

Medvednica iz zapadnog dijela Zagreba

počinje markirana staza broj 1 (označena i slovom M, jer je to početna dionica »Planinarskog puta Medvednicom«) prema Kamenim svatima, a na istoku, u središtu Sesveta (na željezničkoj stanici), u smjeru Vugrovca i Lipe staza broj 58. Nekad je postojala i markacija (dio sadašnje staze broj 59) koja je s Maksimirske ceste (kod »Kraša«) vodila lijepim šetalištem uz potok Bliznec do Dotrščine i dalje prema Hunjki. Danas se ta markacija održava samo od Dotrščine nadalje.

Postoji, doduše, i staza koju je trasirao Planinarski savez grada Zagreba (»Iz središta Zagreba na Sljeme šumskom hladovinom«), koja vodi Dubravkinim putem i preko Šestina za Medvedgrad i »Grafičar«, no njezin je početak nevidljiv običnom građaninu koji šeće Ilicom. Ta je staza ujedno i dionica planinarske obilaznice »Beži, Jankec!«.

Pogledajmo sad neke od ostalih mogućnosti, od zapada prema istoku.

Prva je staza iz Bizeka prema bivšem kamenolomu i dalje prema planinarskom domu na Glavici odnosno Kamenim svatima.

Od okretišta na Črnomercu pak postoji mogućnost kratke i zanimljive veze prema parkšumi Grmoščici, koja je sama po sebi lijep cilj kraće šetnje. Potom bi se markirana staza mogla nastaviti u smjeru Završja i dalje prema Risnjaku, kuda vodi staza broj 54. Slažem se da ta trasa možda i nije osobito atraktivna na dijelu između Grmoščice i Završja, ali nije ni nezanimljiva, a vodi manje prometnim ulicama. Omogućila bi, primjerice, postavljanje putokazne ploče na vrlo posjećenom okretištu u Črnomercu, na kojem bi se dokoni čekači autobusa i tramvaja mogli obavjestiti o planinarskim stazama i zanimljivostima zapadnog dijela Medvednice.

Zamislimo zatim da se početak staze za Šestine i Medvedgrad ne nalazi na početku Dubravkina puta, već na samom Jelačićevom

Šetalište uz potok Bliznec, koje je nekad bio dio markiranog puta kroz Dotrščinu i Bačun, a sada se više ne održava (markacija počinje kod spomenika u Dotrščini)

trgu, na primjer, ispred Turističkoga informativnog centra. Ponovno zamislite sličnu putokaznu ploču koja bi obavještavala turiste o ljepotama Medvednice, a planinarske bi oznake vodile zainteresirane put Radićeve ulice, Zakmardijevim

stubama i Strossmayerovim šetalištem prema Streljačkoj ulici i Dubravkinom putu, sadašnjem početku staze.

Slično je »izmjještanje« moguće izvesti i u Maksimirskoj šumi. Kroz nju bi se mogla markirati staza koja bi manje poznatim putovima mogla putnika namjernika odvesti do Tunela i dalje prema Sljemenu, a nekadašnja staza uz Bliznec mogla bi se ponovno oživjeti od početka, od Maksimirske ceste.

U Dubravi bi se mogla označiti staza koja bi počinjala kod Centra za kulturu i trasom nekadašnje Pionirske željeznice vodila do Grada mladih (nekadašnjega Pionirskoga grada), a potom bi se hrptom mogla nastaviti prema planinarskom domu na Lipi (stazom broj 27) i prema lugarnici na Gorščici.

Ne želim ovdje iznositi zaključke, već samo potaknuti na razgovor o toj temi i napomenuti kako se istodobno s pomicanjem ishodišta izleta sve dublje u planinu i prodorom automobila u tom smjeru zapaža i jačanje zanimanja za gradske i prigradske šetnice (poticaj za kretanje u društvu sve »nepokretnijeg« stanovništva), kojima se može prošetati u samo dva-tri sata, za neke lijepe večeri ili nedjeljnog popodneva... Možda je to prilika za planinarsku organizaciju da upozna građane s takvim načinom rekreacije i uživanja u prirodi, po nižim planinskim obroncima i s usputnim posjetom znamenitostima drugih vrsta.

Primjer iz Češke, gdje se stupovi sa planinarskim putokazima često nalaze u središtima gradova

Blaž Tota (1932. – 2016.)

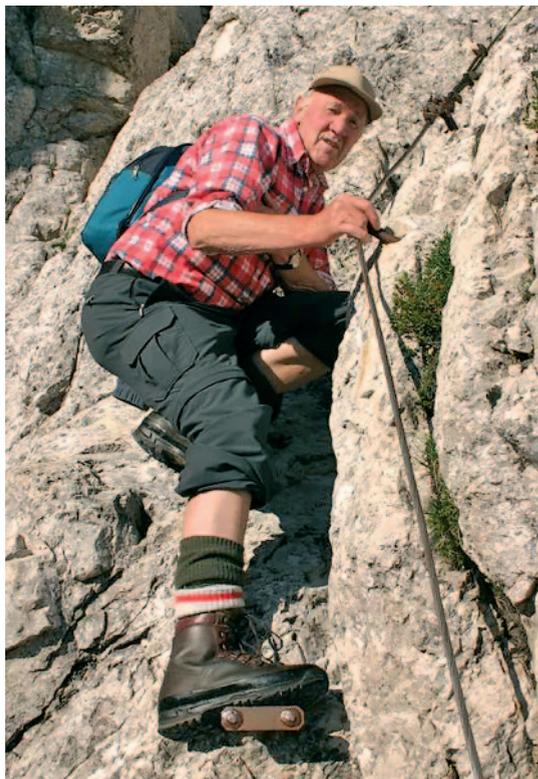
Susret s vječnosti (Occurens in aeternum)

U noći s 18. na 19. prosinca 2016. preminuo je velečasni Blaž Tota, svećenik i planinar, plodan planinarski pisac koji se proteklih dvanaestak godina svojim tekstovima redovito javljao u »Hrvatskom planinaru«.

Rođen je 15. srpnja 1932. u Draškovcu u Međimurju. Za svećenika je zaređen 1959. i najveći dio svoga svećeničkog života proveo u župi Sveti Martin na Muri, gdje je i pokopan. Posljednje ovozemaljske dane proveo je u svećeničkom staračkom domu u Varaždinu i planinama koje je posjećivao do svojih posljednjih dana.

U planine se zaljubio u planinskim jedinicama jugoslavenske armije početkom pedesetih godina dvadesetog stoljeća i ostao im je vjeran do smrti. Bavio se i alpinizmom. Obišao je sve, od Stjenjaka u Kanadi do gotovo svih vrhova Alpa. Volio je i naše planine te mnogo planinario po njima. Posebno je volio Velebit i često ga posjećivao. Ipak, njegova je najveća ljubav bio Triglav, na kojemu je bio više od trideset puta; prvi put 1967., a posljednji put u dobi od gotovo osamdeset godina!

U »Hrvatskom planinaru« svojim se prilogom prvi put javio 2004., upravo tada kad smo u uredništvu

razgovarali kako bi bilo lijepo kad bi nam se javio planinarski pisac s tekstovima koji bi u naš časopis unijeli određenu dozu duhovnosti. Blaž Tota bio je pravi odgovor.

Svoje je planinarske tekstove prikupio i objavio u tri knjige: »Ljubim, dakle jesam (Amo, ergo sum)«, »Živjeti znači diviti se (Vivere est admirare)« i »Susreti koji traju (Occursus permanentes)«, objavljene 2009., 2010. i 2012. Kao svećenik, knjige je oblikovao tako da ih je podijelio na dva dijela. Prvi bi dio govorio o duhovnosti i poticao čitatelja da razmišlja o sebi, a drugi je bio u potpunosti planinarski, ali opet toliko dubok i duhovan da je s prvim dijelom činio skladnu cjelinu. (Kao serija, te me knjige podsjećaju na seriju »S planina i gora« koju je polovicom dvadesetih godina prošloga stoljeća objavio Vjekoslav Cvetišić, ali to je i jedina sličnost.)

Naše je prijateljstvo počelo slučajno. Blaža sam upoznao prije dvadesetak godina u jednoj sasvim drugoj priči. To što je bio planinar i što je pomalo pisao o planinama, još nas je više zbližilo. Zajedno smo planinarili, u nekoliko navrata bili na Velebitu, Bijelim stijenama, Samoborskom gorju, Medvednici, slavonskim planinama. Zajedno smo dogovarali i prepravljali tekstove. »Ja sam ti Međimurec, išel sam u mađarsku osnovnu školu za rata, ali mi smo si sa Hrvatima uvek bili dobri«, šalio bi se.

Jedna zanimljivost. Blaž je rijetko išao u planinu vikendom jer je on, kao svećenik, upravo subotom i nedjeljom imao najviše posla. Zato je za planinarenje uvijek imao rezerviran – ponedjeljak.

Svoja iskustva do posljednjih je dana dijelio s mladima, koje je okupljao oko sebe i učio ih voljeti planine. Redovito ih je vodio u Alpe i na Velebit, a posljednjih godina najviše na Ivanščicu. Kad bi se čuli telefonom, sjetno bi mi govorio: »Zamisli, nekad sam uživao u pogledima s Triglava. A danas mi je i Čevo dovoljno!«

Tekstovi su mu odisali dubinom, ali redovito prožeti humorom i uživanjem u ljepoti koja nas okružuje. Možda će poneki citat iz njegovih knjiga najbolje reći tko je i kakav je vlč. Blaž bio čovjek.

»Istina je da visoke planine mogu promijeniti čovjeka u samoj njegovoj srži. Ali, za tako nešto potrebno je mnogo uspona, puno rizika kroz koje onda izrasta iskustvo. A konačni rezultat svega toga, važniji od uspomena na doživljeno, kod mnogih je alpinista upravo duhovno produbljenje. Tek se tada u potpunosti vide istinitost i svrha našeg postojanja. I ljepota susreta s drugim ljudima.«

(iz knjige »Živjeti znači diviti se«, str. 107.)

A njegovo divljenje malim stvarima koje je sretao putem?

»Pater Ivo, Božo, pater Hugo i ja. Barenbach i okolni vrhovi. Zaboravih imena. Na visini od oko 2000 m proplanak ispod vrha, pada kratkotrajni snijeg i sunce se probija kroz oblake. Na snježniku stoji mnoštvo divokoza. Mlade skaču, prevrću se, prave salto, cvile, fučkaju od radosti. Kavalkada na snijegu; ispod je pašnjak. Slika neopisivo lijepa, samo je u mašti mogu obnovljati u sjećanju, fotografija nemam, ostale su negdje kod patera Huga, samo gdje, ili kod Bože? Pokojni su, a prijatelji im nisu znali vrijednost!«

(iz knjige »Ljubim, dakle jesam«, str. 101.)

Ali, nikada nije zaboravljao svoj svećenički poziv i, kada je trebalo, kao duhovnik je pomagao planinarima koje bi sretao.

»Spuštali smo se s Dolkove špice prema siparu ispod Škrlatice. Pred nas je dotrčao jedan mladić. Sav zadihan me upitao: 'Morda je neko od vas zdravnik?' 'Zašto?' 'Moj prijatelj leži pri Naravnom bivaku. Pao je i jako mu je zlo.'«

Mislio sam da je pao sa stijene. Međutim, kad sam kleknuo do njega, vidio sam da je u pitanju srce – infarkt. Bio je to malo stariji gospodin, a s mlađim je taj dan došao iz Aljaževa doma i htio na vrh Škrlatice. Moji dečki su odmah bili spremni pomoći i nositi ga u najbliži planinarski dom. (...)

Ali, čovjek je bio na samrti. Šapnuo sam mu na uho: 'Ovdje je duhovnik – svećenik. Idete dragom Bogu i ne bojte se. On je ljubav i milosrđe – dajem vam oprostjenje – pokajte se za svoje grijeh.'«

Nikada neću zaboraviti posljednji pogled umirućeg. Zadnjim snagama stisnuo mi je ruku i osjetio sam da sam mu olakšao dušu i da želi zahvaliti. Umro je isti tren.«

(iz knjige »Živjeti znači diviti se«, str. 101.)

Završio bih i opet odlomkom iz Blaževa teksta »Duhovni vrhunci«, koji najbolje govori što je on tražio i nalazio u planinama:

»Pogled na daleke, sure planine, prostrane i vječne, nebotačne vrhove što sjaje u djevičanskoj bjelini vječnog snijega oslobađa bol i strahove, zove i potiče da buja snaga, hrabrost, pročišćuje dušu, osvježava tijelo, zove na rad i molitvu koji osmišljavaju život. Priroda nas čini boljima, saznanja bivaju dublja. Događa se izlazak iz sebe, oslobađanje svakog straha. (...) Spoznaje pravih vrijednosti života postaju opipljive, vječnost se utiskuje u raspadljivost i prolaznost.

Planinarstvo nisu samo sport i trofeji. Ono je katalizator za događaje vječnosti, duha, stremljenja prema vrhu brijegova vječnih. Zato me smrt ne straši. (...) Na planini sam otkrio prodor u prostor gdje vrijeme ne postoji i moja svijest postala je sveopća svijest – misao i sklad svemira. Moj obični, svakodnevni razum bio je potpuno isključen. Ja više nisam samo ja, ja sam dio Univerzuma s Pantokratorom. Javlja se predosjećaj: Bog će biti i već jest sve u svemu!«

Dragi moj Blaž, vjerujem da i danas, negdje gore u blaženstvu planina vječnosti, uživaš u nagradi za sve dobro koje si svih tih godina planinarenja činio svima nama, prijateljima, ali i usputnim prolaznicima.

I na kraju, Blaž je svim svojim knjigama dao nazive na hrvatskom i latinskom. Zato sam i naslov ovog teksta preveo na latinski. Jer njegovi su susreti konačno dosegli svoju puninu u vječnosti.

Krunoslav Milas

Boris Golik (1932. – 2016.)

U zadnjim danima 2016. preminuo je Boris Golik, osnivač i dugogodišnji član PD-a »Vršak« iz Brod Moravica.

Boris Golik rođen je 17. rujna 1932. u mjestu Jablonac u Češkoj gdje je živio do 1936. godine. Nakon toga se s obitelji vraća u domovinu. Bio je pravi poznavatelj ljudi, običaja te tradicionalnog načina života u Brod Moravicama i okolici. Osnovno obrazovanje stekao je u Brod Moravicama i susjednim Moravicama, srednje u Križevcima, a visoko u Zagrebu. Po zvanju je diplomirani inženjer biotehnologije. Od 1972. ponovno je živio u Brod Moravicama. Te godine sa skupinom tadašnjih omladinaca osniva Planinarsko društvo »Vršak«, koje je aktivno do današnjih dana.

Planinarstvo i izletništvo bili su u tradiciji njegove uže i šire obitelji. Planinariti počinje kao dijete u šestoj godini života i od tada mu planinarstvo, izletništvo, a nešto kasnije i alpinizam te zaštita prirode postaju stalni životni pratitelji i smisao života. Suosnivač je i dužnosnik nekadašnjeg Društva za zaštitu prirodne, kulturne i povijesne baštine Gorskog kotara. U njemu je djelovao od 1973. do 1992. Društvo je postiglo značajne rezultate na valorizaciji kulturnih i prirodnih vrijednosti ovog dijela Hrvatske. Svojom djelatnošću nastojao je pokrenuti razvoj specifičnih oblika ruralnog turizma, planinarstva, proizvodnju zdrave hrane, branje i proizvodnju gljiva i ljekovitog bilja te njihovo konzerviranje sušenjem. U te aktivnosti svakako se ubraja i njegovo zalaganje za uređenje, održavanje i revitalizaciju mjesnih izvorišta pitke vode pa je 2007. napisao publikaciju »Izvori brodmoravičkog kraja«.

Kao srednjoškolar, od 1949. do 1953. bio je član PD-a »Kalnik« u Križevcima, a po dolasku u Zagreb učlanjuje se u PDS »Velebit« (1955. - 1965.). Od 1966. do 1968. bio je i član PD-a »Kamenjak« u Rijeci. Za vrijeme desetogodišnjeg boravka u Vojvodini surađuje sa članovima PD-a »Stražilovo« iz Sremskih Karlovaca i PD-a »Fruška gora« iz Novog Sada. Od 1972. član je planinarskog društva »Vršak« te njegov predsjednik sve do 1983., kada društvo predaje mlađim članovima. U vrijeme svog mandata uspostavlja blisku suradnju s društvima iz Gorskoga kotara, Rijeke i Crikvenice radi podizanja kvalitete rada te zajedničkih planinarskih akcija u Primorsko-goranskoj županiji. Jedan je od poticatelja, organizatora ali i sudionik prvog samostalnog pohoda goranskih planinara u centralne Alpe (Mont Blanc, predio Monte Rose i Matterhorna) u organizaciji PD-a »Petehovac« iz Delnica i PD-a »Vršak« iz Brod Moravica (1975.).

Nakon prestanka rada Goranskog planinarskog saveza, inicijator je i delegat-osnivač Planinarskog saveza

Primorsko-goranske županije (1995/96.). U tom je savezu obnašao dužnosti predsjednika i dopredsjednika.

Bio je pobornik uspostavljanja kontakata planinara i lokalnog stanovništva te vraćanja prirodi i prirodnom načinu života. U tom smislu nositelj je planinarskih izleta, pohoda i tura usmjerava na korisne sadržaje kao što su održavanje staza i putova, čišćenje izvorišta pitke vode, očuvanje prirodne, kulturne i povijesne baštine, očuvanje krajolika. Te vrijednosti uspješno je primjenjivao u praktičnom radu te ih prenosio na mlade naraštaje planinara. Godine 1986. odlikovan je brončanim znakom Planinarskog saveza Hrvatske. Emil Tušek

Rastko Barbić (1932. – 2017.)

U Dubrovniku je 3. siječnja preminuo istaknuti dubrovački planinar Rastko Barbić. Rođen je 7. srpnja 1932. Od rane mladosti, zapravo odmah iza Drugog svjetskog rata, bavio se intenzivno sportom. Bio je plivač leptirova stila u Plivačkom klubu »Jug« i kao takav imao mnogo uspjeha. Bio je član juniorske reprezentacije tadašnje Jugoslavije. Kada se prestao aktivno baviti plivanjem, postao je amaterski trener Jugovih plivačica i plivača.

Krajem 1976. godine, u dobi od 44 godine, zaljubio se u planine i planinarstvo. Od tada je gotovo svakog drugog vikenda odlazio u planine, posebno na Orjen i Sniježnicu. Bio je vrlo aktivan u HPD-u Dubrovnik. U svojem je matičnom društvu obavljao razne dužnosti, a među njima i dužnost predsjednika. Zahvaljujući njegovu zalaganju i upornosti u posjed društva vraćen je planinarski dom na Vrbanju u Crnoj Gori.

Rastko Barbić bio je počasni član HPD-a »Dubrovnik« te dobitnik najviših priznanja Hrvatskog planinarskog saveza i Planinarskog saveza Dubrovačko-neretvanske županije. HPD Dubrovnik

Rastko Barbić

Hrvatska planinarska obilaznica u 2016. godini

Pripremio: Zdenko Kristijan

Hrvatska planinarska obilaznica (HPO) je glavna i ujedno najpopularnija planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Obilaznicom upravlja HPS, a ona je sljednik tradicije transverzale Po planinama Hrvatske koja je bila aktivna prije Domovinskog rata. Hrvatsku planinarsku obilaznicu priredila je Komisija za planinarske putove HPS-a, a otvorena je 14. svibnja 2000. prigodom proslave 125. obljetnice organiziranog planinarstva u Hrvatskoj. Obilaznica ima 152 kontrolne točke, koje su grupirane u 20 područja. Popis kontrolnih točaka i obilje praktičnih podataka možete pronaći na webu HPS-a.

Komisija za planinarske putove HPS-a u 2016. podijelila je 102 brončane, 62 srebrne i 51 zlatnu značku Hrvatske planinarske obilaznice. Na svečanoj podjeli priznanja HPO-a u nedjelju 18. prosinca 2016. uručeno je obilaznicima 40 posebnih, 39 visokih i 23 najviša priznanja HPO-a. Ukupno je to 317 priznanja. Prosjek zadnjih osam godina je 294. Zadnja dodijeljena brončana značka ima broj 1192. Prosječna starost obilaznika koji su u 2016. primili brončanu značku HPO-a je 41 godina.

U 2016. priznanja su prvi puta primili planinari iz devet planinarskih društava Cibalia, Vinkovci;

Elektroprimorje, Rijeka; Imotski, Imotski; Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari; Maks Meško, Ormož, (Slovenija); PTT Beograd (Srbija); Radovljica (Slovenija); Snežnik, Ilirska Bistrica (Slovenija) i Sveti Patrik, Samobor.

Po broju priznanja po planinarskim društvima u 2016. redosljed je ovaj:

33	Zagreb-Matica, Zagreb
18	MIV, Varaždin i PK Ivanec, Ivanec
17	Bilo, Koprivnica
14	Kapela i Željezničar, Zagreb
11	Zagorske steze, Zabok; Međimurje, Čakovec i Jastrebarsko
10	Japetić, Samobor
7	Gradina, Konjščina i Bistra, D. Bistra
6	Svilaja, Sinj i Vinica, Duga Resa
5	Malačka-D. Kaštela, Kaštel Stari; Pinklec, Sveta Nedelja; Opatija i Snežnik, Ilirska Bistrica, Slovenija itd. Na popisu je 70 planinarskih društava.

U redosljedu u popisu priznanja HPO-a od 2000. do 2016. nema nekih većih izmjena, a najveći skok na tablici je kod planinarskih društava Kapela iz Zagreba, Bilo iz Koprivnice, PK Ivanec, MIV iz Varaždina te Svilaja iz Sinja.

ALAN ČAPLAR

Svečanost uručivanja priznanja Hrvatske planinarske obilaznice 17. prosinca u Zagrebu

RB Planinarsko društvo Broj priznanja

1.	Zagreb-Matica, Zagreb	436
2.	Željezničar, Zagreb	251
3.	Jastrebarsko, Jastrebarsko	176
4.	Japetić, Samobor	156
5.	Bilo, Koprivnica	150
6.	Dubovac, Karlovac	149
7.	Kamenjak, Rijeka	100
8.	PK Ivanec, Ivanec	97
9.	MIV, Varaždin	92
10.	Zagorske steze, Zabok	85
11.	Kapela, Zagreb	82
12.	Dugi vrh, Varaždin	76
13.	INA Bjelolasica, Zagreb	74
14.	Zanatlija, Zagreb	70
15.	Strilež, Crikvenica	59
16.	Ericsson Nikola Tesla, Zagreb	58
17.	Dirov brijeg, Vinkovci	55
18.	Obruč, Jelenje	52
19.	Svilaja, Sinj	51
20.	Mosor, Split	49
21.	Runolist, Oroslavje	49
22.	Zaprešić, Zaprešić	48
23.	Opatija, Opatija	46

itd.
Na popisu je 150 planinarskih društava.

Poštom ili osobno u ured HPS-a pristiglo je 240 dnevnika HPO-a. Pregledavao ih je povjerenik za Hrvatsku planinarsku obilaznicu Zdenko Kristijan. U listopadu i studenom pristiže najviše dnevnika na ovjeru pa molimo sve obilaznike da dnevnike šalju tijekom godine, čim steknu uvjete za neko priznanje. Fotografije

se mogu slati ispisane na papiru, CD-u, USB memoriji ili ih možete uvrstiti u digitalni dnevnik HPO-a.

U 2016. tiskano je 9. izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice, s malim dopunama. U osobne podatke dodan je broj mobitela ili telefona i adresa elektroničke pošte.

Krajem 2016. zauvijek nas je napustio Bernard Margitić, svestrani planinar i ljubitelj planinarskih obilaznica. Bio je jedan od četvorice članova Komisije za planinarske putove HPS-a koji su pripremali Hrvatsku planinarsku obilaznicu od početka 1999. do svibnja 2000. Ovjeravao je dnevnike HPO-a tijekom 2002. godine. Najviše priznanje HPO-a primio je 2007. godine.

Promjene podataka (u zagradi su brojevi brončanih značaka):

Promjenu planinarskog društva, imena i prezimena obavljamo samo u prvoj polovici godine. Zahtjev se šalje pismom ili na e-adresu: putovi@hps.hr

- Irena Požgaj (853, srebrna 673) nije bila članica planinarskog društva, sada je članica HPD Zagreb-Matica
- Leonard Požgaj (852) nije bio član planinarskog društva, sada je učlanjen u HPD Zagreb-Matica
- Darko Gašparinčić (1023) zatražio je da se brončana značka koju je primio kao član PD Susedgrad vodi pod PD Bistra
- Sofija Klemar (918, srebrna 702, zlatna 493 i posebno priznanje 421) prije članica PD Vrapče, zadnje dvije godine je učlanjena u HPD Željezničar iz Zagreba
- Nenad Štancl (925, srebrna 678) nije bio član planinarskog društva, sada je član HPD Kapela iz Zagreba
- Darko Kireta (694, srebrna 599 i zlatna 480) zatražio je da se sve značke iz HPD Zrin iz Petrinje prebace na HPD Sisak iz Siska

Brončana značka

1091	Srebrenjak , Saša	Međimurje, Čakovec
1092	Franjković , Jure	Kapela, Zagreb
1093	Kolman , Josip	Zagreb-Matica, Zagreb
1094	Baričević , Renato	Elektroprimorje, Rijeka
1095	Pađen , Marko	Kamenjak, Rijeka
1096	Pađen , Ivica	Kamenjak, Rijeka
1097	Martinelli , Iva	Sv. Patrik, Samobor
1098	Martinelli , Tomislav	Sv. Patrik, Samobor
1099	Gašparinčić , Dragica	Bistra, Bistra
1100	Hanžić , Ivanka	Zagorske steze, Zabok
1101	Šibenik , Dragica	Cibalia, Vinkovci
1102	Mikac , Vesna	Pinklec, Sveta Nedelja
1103	Mikulčić , Igor	Zagreb-Matica, Zagreb
1104	Židov , Oliver	MIV, Varaždin
1105	Židov , Erik	MIV, Varaždin
1106	Židov , Đuro	MIV, Varaždin
1107	Merle , Josip	Petehovac, Delnice
1108	Sinno , Sara	Pinklec, Sveta Nedelja
1109	Uzar , Srečo	Nazarje, Nazarje, SLO
1110	Turk , Dominik	Pinklec, Sveta Nedelja
1111	Rukljač , Bruno	Zagreb-Matica, Zagreb
1112	Matanović , Aleksandra	Zagreb-Matica, Zagreb
1113	Posavec , Ana	Bilo, Koprivnica
1114	Žugec , Željko	Gradina, Konjščina
1115	Jurman , Andrea	Kapela, Zagreb
1116	Lučić , Predrag	Ericsson N. Tesla, Zagreb
1117	Jukić , Branimir	Imotski, Imotski
1118	Baradić , Anka	Glas Istre, Pula
1119	Baradić , Ivica	Glas Istre, Pula
1120	Telebec , Nenad	Zagreb-Matica, Zagreb
1121	Božić , Helena	Kapela, Zagreb
1122	Božić , Antun	Kapela, Zagreb
1123	Martinjak , Marko	Gradina, Konjščina
1124	Gjōri , Hrvoje	Velebit, Zagreb
1125	Broz Boroja , Josipa	Kapela, Zagreb
1126	Boroja , Neven	Kapela, Zagreb
1127	Horvat , Kristijan	PK Ivanec, Ivanec
1128	Zoričić , Tomislav	Željezničar, Zagreb
1129	Tržić , Dubravka	Planinorci, Zagreb
1130	Mujkanović , Vedran	Planinorci, Zagreb
1131	Čujić , Ljubica	Željezničar, Beograd, SRB
1132	Radičević , Nenad	PTT, Beograd, SRB
1133	Kegalj , Lovro	Duga, Rijeka
1134	Pavlic , Ljubica	Međimurje, Čakovec
1135	Pavlic , Eduard	Međimurje, Čakovec
1136	Dežman , Matjaž	Radovljica, Radovljica, SLO
1137	Matijaš , Vedran	Mosor, Split
1138	Radatović , Tomislav	Dubovac, Karlovac
1139	Rac , Estera	Bilo, Koprivnica
1140	Brumnjak , Mirjana	Snežnik, Ilirska Bistrica, SLO
1141	Posavec , Rudolf	Pliva, Zagreb
1142	Jurić , Dionis	Opatija, Opatija
1143	Klobučar , Rea	Željezničar, Gospić
1144	Barić , Marijan	Sisak, Sisak
1145	Lončarić , Leon	Zagreb-Matica, Zagreb
1146	Majnarić , Tomislav	Petehovac, Delnice
1147	Kezele , Marino	Petehovac, Delnice
1148	Kolar , Davorin	Zagorske steze, Zabok
1149	Jurin , Laura	Strilež, Crikvenica
1150	Javtić , Goga	Zagreb-Matica, Zagreb
1151	Češnjaj , Vladka	MIV, Varaždin
1152	Štruc , Nina	Maks Meško, Ormož, SLO
1153	Majković , Kate	Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
1154	Bosak , Mladen	Kapela, Zagreb
1155	Bajrić , Vedrana	MIV, Varaždin

1156	Poljak , Željko	Međimurje, Čakovec
1157	Jakoubek , Dražen	Sokolovac, Požega
1158	Dolovski , Dorian	PK Ivanec, Ivanec
1159	Dolovski , Emil	PK Ivanec, Ivanec
1160	Erceg , Anabela	Bršljan Jankovac, Osijek
1161	Erceg , Dejan	Bršljan Jankovac, Osijek
1162	Nastić , Ružica	Bilo, Koprivnica
1163	Radović , Biserka	Viškovo, Viškovo
1164	Radović , Predrag	Viškovo, Viškovo
1165	Aloisio , Dajana	Viškovo, Viškovo
1166	Čančarević , Alen	Viškovo, Viškovo
1167	Vondraček , Milan	Nije član PD, Samobor
1168	Andrić , Mila	Belišće, Belišće
1169	Hrašćanec , Sanja	PK Ivanec, Ivanec
1170	Kušter , Marinko	PK Ivanec, Ivanec
1171	Horvat , Martina	Bilo, Koprivnica
1172	Petrljić , Stjepan	Zaprešić, Zaprešić
1173	Kapuano , Dino	Kapela, Zagreb
1174	Radotović , Dijana	Bilo, Koprivnica
1175	Radotović , Neven	Bilo, Koprivnica
1176	Prekomorec , Nada	Kalnik, Križevci
1177	Šimunović , Rajka	Sokolovac, Požega
1178	Toman , Josip	Sokolovac, Požega
1179	Kadlec , Karlo	Jastrebarsko, Jastrebarsko
1180	Kadlec , Ana	Jastrebarsko, Jastrebarsko
1181	Kadlec , Anka	Jastrebarsko, Jastrebarsko
1182	Valečić , Marija	Jastrebarsko, Jastrebarsko
1183	Valečić , Drago	Jastrebarsko, Jastrebarsko
1184	Hajduk , Silvijo	Pinklec, Sveta Nedelja
1185	Žuliček , Boris	PK Ivanec, Ivanec
1186	Dubovečak , Vjekoslav	PK Ivanec, Ivanec
1187	Vuglač , Krunoslav	PK Ivanec, Ivanec
1188	Šabalj , Ivan	Bistra, Bistra
1189	Brdar , Biljana	Zanatlija, Osijek
1190	Miložić , Ivica	Zanatlija, Osijek
1191	Železnjak , Damir	Međimurje, Čakovec
1192	Galina , Denis	Gradina, Konjščina

Srebrna značka

800	Baričević , Renato	Elektroprimorje, Rijeka
801	Gašparinčić , Darko	Bistra, Bistra
802	Požgaj , Karlo	Zagreb-Matica, Zagreb
803	Požgaj , Leonard	Zagreb-Matica, Zagreb
804	Hanžić , Ivanka	Zagorske steze, Zabok
805	Mikulčić , Igor	Zagreb-Matica, Zagreb
806	Pavlić , Zlatko	Grafičar, Zagreb
807	Rukljač , Bruno	Zagreb-Matica, Zagreb
808	Trninić , Alan	Zagreb-Matica, Zagreb
809	Vulić , Neven	Zagreb-Matica, Zagreb
810	Jurmanović , Neven	Jastrebarsko, Jastrebarsko
811	Lučić , Predrag	Ericsson N. Tesla, Zagreb
812	Žugec , Ognjen	Gradina, Konjščina
813	Tišljar , Goran	MIV, Varaždin
814	Boroja , Neven	Kapela, Zagreb
815	Zoričić , Tomislav	Željezničar, Zagreb
816	Gojak , Branimir	Željezničar, Zagreb
817	Hmelik , Ana	Papuk, Virovitica
818	Hmelik , Željko	Papuk, Virovitica
819	Pavlic , Ljubica	Međimurje, Čakovec
820	Pavlic , Eduard	Međimurje, Čakovec
821	Želipski , Ivan	Bilogora, Bjelovar
822	Božić , Ivan	Klikun, Pleternica
823	Matijaš , Vedran	Mosor, Split
824	Brumnjak , Mirjana	Snežnik, Ilirska Bistrica, SLO
825	Jurić , Dionis	Opatija, Opatija
826	Dajak , Milka	Platak, Rijeka

827	Dražul-Kraljić , Mirjana 2X Strilež, Crikvenica
828	Krznar , Kristina Japetić, Samobor
829	Aleksić , Radisav Japetić, Samobor
830	Žugec , Željko Gradina, Konjščina
831	Martinjak , Marko Gradina, Konjščina
832	Gulin , Nataša Zagreb-Matica, Zagreb
833	Jurin , Laura Strilež, Crikvenica
834	Šimunić , Ankica Dirov brijeg, Vinkovci
835	Jevtić , Goga Zagreb-Matica, Zagreb
836	Krpes , Snježana Zagreb-Matica, Zagreb
837	Majković , Kate Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
838	Jurman , Andrea Kapela, Zagreb
839	Bajrić , Vedrana MIV, Varaždin
840	Poljak , Željko Međimurje, Čakovec
841	Dolovski , Dorian PK Ivanec, Ivanec
842	Dolovski , Emil PK Ivanec, Ivanec
843	Dolovski , Mirjana PK Ivanec, Ivanec
844	Dolovski , Mario PK Ivanec, Ivanec
845	Erceg , Anabela Bršljan Jankovac, Osijek
846	Erceg , Dejan Bršljan Jankovac, Osijek
847	Nastić , Ružica Bilo, Koprivnica
848	Vondraček , Milan Nije član PD, Samobor
849	Lonvetić , Damir Željezničar, Zagreb
850	Andrić , Mila Belišće, Belišće
851	Horvat , Martina Bilo, Koprivnica
852	Prekomorec , Nada Kalnik, Križevci
853	Kadlec , Karlo Jastrebarsko, Jastrebarsko
854	Kadlec , Ana Jastrebarsko, Jastrebarsko
855	Kadlec , Ankica Jastrebarsko, Jastrebarsko
856	Mazić , Ivan Kapela, Zagreb
857	Petek , Marko PK Ivanec, Ivanec
858	Brdar , Biljana Zanatlija, Osijek
859	Miložić , Ivica Zanatlija, Osijek
860	Železnjak , Damir Međimurje, Čakovec
861	Galina , Denis Gradina, Konjščina

Zlatna značka

564	Požgaj , Irena Zagreb-Matica, Zagreb
565	Hanžić , Ivanka Zagorske steze, Zabok
566	Čulig , Damir Vrlovka, Kamanje
567	Kompasi , Andrijano Sisak, Sisak
568	Rukljač , Bruno Zagreb-Matica, Zagreb
569	Jurišan , Zoran Pinklec, Sveta Nedelja
570	Božičević , Sanda Bilo, Koprivnica
571	Štancl , Nenad Kapela, Zagreb
572	Kramarić-Vrbanac , Grozdana Kozarac, Vrbovsko
573	Tomašević , Željko Lipa, Lipik
574	Vuković , Mihaela Željezničar, Zagreb
575	Hanžek , Tomislav Željezničar, Zagreb
576	Grigić , Biserka PK Horizont VG, Velika Gorica
577	Polak , Barica Bilo, Koprivnica
578	Polak , Zvonko Bilo, Koprivnica
579	Tišljar , Goran MIV, Varaždin
580	Horvat , Zdenko PK Ivanec, Ivanec
581	Zoričić , Tomislav Željezničar, Zagreb
582	Dabo , Nada Riječki alp. klub, Rijeka
583	Petrović , Neven Željezničar, Zagreb
584	Šoškić , Vileta Železničar, Beograd, SRB
585	Kragić , Davorin Zagreb-Matica, Zagreb
586	Brdal , Željko Željezničar, Zagreb
587	Božić , Ivan Klikun, Pleternica
588	Božić , Krunoslav Klikun, Pleternica
589	Brumnjak , Mirjana Snežnik, Ilirska Bistrica, SLO
590	Jurić , Dionis Opatija, Opatija
591	Krznar , Kristina Japetić, Samobor

592	Goldašić , Antun Vinica, Duga Resa
593	Šimunić , Ankica Dirov brijeg, Vinkovci
594	Avdagić , Željko Velebit, Zagreb
595	Maleš , Antonio Svilaja, Sinj
596	Češnjaj , Vladimir MIV, Varaždin
597	Majković , Kate Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
598	Čurčija , Biserka Martinšćak, Karlovac
599	Čurčija , Saša Martinšćak, Karlovac
600	Ajdučić , Zvone Svilaja, Sinj
601	Vuglač , Juraj PK Ivanec, Ivanec
602	Jovanović , Sevda MIV, Varaždin
603	Bajrić , Vedrana MIV, Varaždin
604	Poljak , Željko Međimurje, Čakovec
605	Gotić , Tomislav PK Ivanec, Ivanec
606	Sokolić , Vesna Bilo, Koprivnica
607	Vondraček , Milan Nije član PD, Samobor
608	Lučić , Predrag Ericsson N. Tesla, Zagreb
609	Petrljić , Vesna Zaprešić, Zaprešić
610	Prekomorec , Nada Kalnik, Križevci
611	Bilandžija , Marija Kamenjak, Rijeka
612	Bilandžija , Roberto Kamenjak, Rijeka
613	Car , Zorica Bistra, Bistra
614	Car , Stjepan Bistra, Bistra

Posebno priznanje

491	Hanžić , Ivanka Zagorske steze, Zabok
492	Kovač , Marko Velebit, Zagreb
493	Kompasi , Andrijano Sisak, Sisak
494	Rukljač , Bruno Zagreb-Matica, Zagreb
495	Božičević , Sanda Bilo, Koprivnica
496	Kramarić-Vrbanac , Grozdana Kozarac, Vrbovsko
497	Tomašević , Željko Lipa, Lipik
498	Tišljar , Goran MIV, Varaždin
499	Kireta , Darko Sisak, Sisak
500	Zoričić , Tomislav Željezničar, Zagreb
501	Dabo , Nada Riječki alp. klub, Rijeka
502	Petrović , Neven Željezničar, Zagreb
503	Maras , Darko Nije član PD, Otočac
504	Kragić , Davorin Zagreb-Matica, Zagreb
505	Božić , Krunoslav Klikun, Pleternica
506	Brumnjak , Mirjana Snežnik, Ilirska Bistrica, SLO
507	Kos , Mirjana PK Ivanec, Ivanec
508	Jurić , Dionis Opatija, Opatija
509	Krznar , Kristina Japetić, Samobor
510	Klobučar , Edita Željezničar, Gospić
511	Goldašić , Antun Vinica, Duga Resa
512	Avdagić , Željko Velebit, Zagreb
513	Maleš , Antonio Svilaja, Sinj
514	Češnjaj , Vladimir MIV, Varaždin
515	Majković , Kate Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
516	Štancl , Nenad Kapela, Zagreb
517	Čurčija , Biserka Martinšćak, Karlovac
518	Čurčija , Saša Martinšćak, Karlovac
519	Ajdučić , Zvone Svilaja, Sinj
520	Pandak , Slavko Japetić, Samobor
521	Čebuhar , Darko Japetić, Samobor
522	Jovanović , Sevda MIV, Varaždin
523	Poljak , Željko Međimurje, Čakovec
524	Furdek , Stevica Vinica, Duga Resa
525	Burica , Gordana PK Split, Split
526	Šabić , Ljiljana Japetić, Samobor
527	Vuković , Mihaela Željezničar, Zagreb
528	Hanžek , Tomislav Željezničar, Zagreb
529	Car , Zorica Bistra, Bistra
530	Car , Stjepan Bistra, Bistra

Visoko priznanje

322	Kasunić , Danijel	Vinica, Duga Resa
323	Rukljač , Bruno	Zagreb-Matica, Zagreb
324	Bosak , Matija	Susedgrad, Zagreb
325	Šamec Jurmanović , Dijana	Jastrebarsko, Jastrebarsko
326	Jurić , Nada	Zagreb-Matica, Zagreb
327	Jurić , Zvonko	Zagreb-Matica, Zagreb
328	Bivol , Franjo	Zagorske steze, Zabok
329	Tišljar , Goran	MIV, Varaždin
330	Molan , Viktorija	Japetić, Samobor
331	Molan , Zvonimir	Japetić, Samobor
332	Božičević , Sanda	Bilo, Koprivnica
333	Klemar , Sofija	Željezničar, Zagreb
334	Žagar , Klara Jasna	Kapela, Zagreb
335	Kelečić , Blaženka	Jastrebarsko, Jastrebarsko
336	Sporiš , Dragica	Zaprešić, Zaprešić
337	Sporiš , Željko	Zaprešić, Zaprešić
338	Brumnjak , Mirjana	Snežnik, Ilirska Bistrica, SLO
339	Jurić , Dionis	Opatija, Opatija
340	Šipek Ćuk , Nikolina	Stubaki, Stubičke Toplice
341	Ćuk , Ivan	Stubaki, Stubičke Toplice
342	Goldašić , Antun	Vinica, Duga Resa
343	Jagodić , Jadranko	Dubovac, Karlovac
344	Bakrač , Ksenija	Zagreb-Matica, Zagreb
345	Altaras Penda , Ivor	Zagreb-Matica, Zagreb
346	Maleš , Antonio	Svilaja, Sinj
347	Češnjaj , Vladimir	MIV, Varaždin
348	Majković , Kate	Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
349	Ajdučić , Zvone	Svilaja, Sinj
350	Tomac , Ivanka	MIV, Varaždin
351	Klarić , Damir	Ludbreg, Ludbreg
352	Jovanović , Sevda	MIV, Varaždin
353	Franić , Ivica	Zagorske steze, Zabok

354	Matejak , Zdenko	Bilo, Koprivnica
355	Furdek , Stevica	Vinica, Duga Resa
356	Komes , Neven	Bilo, Koprivnica
357	Blašković , Željko	ŠPK Ogulin, Ogulin
358	Brezarić , Jasenka	Zagreb-Matica, Zagreb
359	Brezarić , Marijan	Zagreb-Matica, Zagreb
360	Turina , Neda	Zavižan, Senj

Najviše priznanje

180	Benić , Roman	Vihor, Zagreb
181	Miloloža , Sanja	Zagreb-Matica, Zagreb
182	Bukvić , Igor	Strmac, Nova Gradiška
183	Rukljač , Bruno	Zagreb-Matica, Zagreb
184	Mišić Mareš , Brankica	Kozarac, Vrbovsko
185	Glavina , Mirjana	INA Bjelolasica, Zagreb
186	Glavina , Zlatko	INA Bjelolasica, Zagreb
187	Kos , Darko	PK Ivanec, Ivanec
188	Rosandić , Jelena	Zagreb-Matica, Zagreb
189	Živčić , Mladen	Zagreb-Matica, Zagreb
190	Jurinjak , Željko	Novi Zagreb, Zagreb
191	Kristijan , Zdenko	Japetić, Samobor
192	Pobi , Darinka	Bilo, Koprivnica
193	Kraljić , Branko	Zagorske steze, Zabok
194	Bivol , Franjo	Zagorske steze, Zabok
195	Šipek Ćuk , Nikolina	Stubaki, Stubičke Toplice
196	Ćuk , Ivan	Stubaki, Stubičke Toplice
197	Hanžić , Stjepan	Zagorske steze, Zabok
198	Hržica , Slobodan	Zagorske steze, Zabok
199	Jagodić , Jadranko	Dubovac, Karlovac
200	Igrc , Snježana	Zagreb-Matica, Zagreb
201	Matijević , Drago	Belišće, Belišće
202	Žigrović , Ljiljana	Medveščak, Zagreb

ALAN ČAPLAR

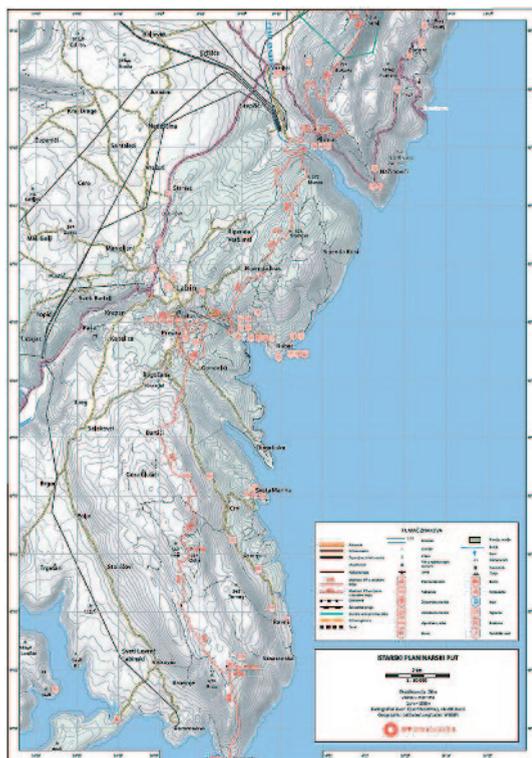
Oproštaj od Bernarda Margitića na svečanosti uručenja priznanja Hrvatske planinarske obilaznice 17. prosinca u Zagrebu

Izrađen novi cjeloviti zemljovid Istarskog planinarskog puta

U završnom djelu svečane sjednice povodom 140. obljetnice organiziranog planinarstva u Pazinu i Istri održane u Pazinu 25. studenog 2016., predstavljen je i jedan vrlo važan projekt Istarskog planinarskog saveza – zemljovid Istarskog planinarskog puta (IPP-a).

Zemljovid je predstavio Goran Šepić, povjerenik za nakladničku djelatnost IPS-a, ujedno i njegov autor. Šepić je u uvodu rekao kako je zemljovid dio većeg projekta koji je IPS pokrenuo krajem 2015. godine, kada su autori odlučili vlastitim snagama izraditi novi dnevnik Istarskog planinarskog puta. Aktualni dnevnik IPP-a izdan je još 2006. godine, a urednik mu je bio Milivoj Topić. U međuvremenu su neke dionice doživjele izmjene, pa je tako primjerice pomaknut početak IPP-a, a nedavno i njegov završetak. Plan je bio da se tijekom 2016. izradi zemljovid, a tijekom 2017. i novi dnevnik. Uredniku zemljovida Vladimiru Rojniću i autoru Šepiću bili su na raspolaganju GPX tragovi planinarskih putova napravljeni u projektu izrade registra planinarskih putova HPS-a. Znanja potrebna za izradu zemljovida upotpunjena su i kroz projekt izrade topografske karte Čičarije u suradnji s HGSS-om.

Ovo je prvi zemljovid u mjerilu 1:50.000 koji pokriva cijelu trasu Istarskog planinarskog puta. Napravljen je na bazi besplatne OpenStreetMap vektorske podloge, dodani su GPX tragovi oko 150 kilometara planinarskih putova. U kartografskoj i grafičkoj

pripremi, korištena je dobra praksa iz projekta karte Čičarije (grafički elementi, oznake planinarskih putova, kalibracija s GPS uređajima i dr.).

Prema gruboj procjeni, kroz 10 mjeseci rada utrošeno je oko 250 sati rada, napravljeno 9 revizija i mnoštvo testnih otisaka. U konačnici, nastao je zemljovid u formatu B3, na dva lista, tiskan dvostrano, a u prvoj seriji je tiskan u nakladi od 300 primjeraka. Zemljovid je moguće nabaviti kod Istarskog planinarskog saveza.

Izradu zemljovida sufinancirale su poznate tvrtke Garmin i Kibuba, a pomoć u pripremi za tisak pružila je tvrtka Vetva graph.

Autori zemljovida odlučili su zemljovid objaviti i u digitalnom obliku, prilagođen za Garmin GPS uređaje. Zemljovid je napravljen u Garmin KMZ formatu (Garmin Custom Map, bitmap format), svaka strana posebno (4 datoteke). Uz pomoć Garmin BaseCamp softvera kartu je moguće jednostavno prebaciti na Garmin uređaje novije generacije. Ova digitalna verzija besplatno je dostupna putem web stranica www.istarski-planinarskisavez.hr. IPS želi i na taj način promovirati obilazak istarskog planinarskog puta.

Prilikom svečane sjednice u Pazinu, uzvanicima je besplatno podijeljen primjerak zemljovida.

Goran Šepić

ISTARSKI PLANINARSKI SAVEZ
140 godina
Planinarski zemljovid 01
ISTARSKI PLANINARSKI PUT

IPP stranica 1 od 4 1:50.000

Nakladnik: Istarski planinarski savez, 52300 Pazin, 48. Istarsko divlje 18, www.istarskiplaninarskisavez.hr
Naslov: Planinarski zemljovid 01, 52300 Pazin, Istarski Planinarski Put, 250 000, 1. izdanje 2016.
Autor: Goran Šepić, Urednik: Vladimir Rojnić, Kartografski izvor: OpenStreetMap, Vlastiti izvor IPS
Podaci za IPP: Vlastita arhiva IPS, stanje ožujak 2016., Fotografije: Mibai Vrems, Matilimir Rojnić
Tisak: Zebra-Vinkovci, Naklada: 300 kom, Za nakladnika: Vladimir Rojnić

POZOR! Ovaj zemljovid i prikazani planinarski putovi namijenjeni su osposobljenim i opremljenim planinarima te ih oni koriste na vlastitu odgovornost. Pri tome moraju postupati odgovorno, ne ugrožavajući sebe ili drugoga, privatno i javno vlasništvo, te prirodnu i kulturnu baštinu. Ne preporuča se kreiranje i/ili korištenje planinarskih putova. Autor i nakladnik ne snose nikakvu odgovornost za isporuku ovog zemljovida, kao ni za slučaj, bilo kojim putem uzrokovane njegovom upotrebom, sve druge prijetnje. Niti jedan dio zemljovida nije dovoljan umnožavati u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, bez prethodne pismene dozvole autora i nakladnika. Sve ispravke i zapažanja za zahvalnošću prihvaćamo: dnevnik_ipp@istarskiplaninarskisavez.hr, ikone na zemljovidu: [MapsIconsCollection](http://MapsIconsCollection.blogspot.com) mapsicons-mapsmaker.com

Na pohodu Ivanečkom planinarskom obilaznicom više od 250 planinara

PK »Ivanec« je u nedjelju 11. prosinca, povodom Međunarodnog dana planina, organizirao obilazak Ivanečke planinarske obilaznice. Na pohodu se okupilo više od 250 planinara, rekreativaca i drugih ljubitelja planina. Uz domaćina, najbrojniji su bili članovi Planinarskog društva Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) iz Celja, PD-a »Strahinjčica« iz Krapine, PD-a »Bundek« Mursko Središće, HPD-a »Jastrebarsko«, HPD-a »Belegrad«, PK-a Hrvatskog liječničkog zbora iz Zagreba, HPD-a MIV Varaždin, PD-a »Bilo« Koprivnica, PK-a »Pinkle« Sveta Nedjelja, HPD-a »Ivančica«, PD-a »Naftaplin« Zagreb i PD-a »Kalnik« Križevci.

Susret je započeo okupljanjem u 9:30 sati kod kontrolne točke broj 1 – ispred crkve u središtu Ivanca gdje su sudionici pohoda mogli nabaviti dnevnik Ivanečke planinarske obilaznice. Zatim se svim prisutnima uz riječi dobrodošlice obratio predsjednik PK-a »Ivanec« Tomislav Friščić. Nakon zajedničkog fotografiranja krenulo se na obilazak puta dugog 18,5 km. Na trećoj kontrolnoj točki Žgano vino bila je osigurana okrjepa, i to čaj te kuhano vino, klipici i krafne, a zatim se krenulo dalje prema Prigorcu gdje je bio ručak. Određene grupe planinara, prema svojim mogućnostima, po predivnom sunčanom vremenu ugodnom

MARIJAN FRISČIĆ

za planinarenje, krenule su odatle dalje na obilazak kontrolnih točaka Šumi, Ivanečka željeznica, Sveti duh i Ivanečka jezera, dok su drugi ostali u Info punktu u Prigorcu gdje su se družili i zabavljali uz živu glazbu. Ukupno je 45 planinara propješačilo cijelu obilaznicu te su primili priznanje. Priznanja im je uručio predsjednik PK-a »Ivanec« Tomislav Friščić. Planinarski pohod snimila je ekipa HRT-a te je bila emitirana reportaža.

Nikola Nišević

MARIJAN FRISČIĆ

Sudionici pohoda Ivanečkom planinarskom obilaznicom

Završila obnova velike prostorije planinarskog doma na Ivanščici

Postavljanjem slika kako je planinarski dom na Ivanščici izgledao od 1929. do danas završila je skoro dvogodišnja obnova velike prostorije planinarskog doma »Pasarićeva kuća« na Ivanščici. Obnova je započela promjenom dotrajalih prozora na cijelom domu, nastavljena je preslagivanjem kaljeve peći, zamjenom zidnih obloga, njihovim krečenjem te na kraju brušenjem i bojenjem stolova te postavljanjem slika na kojima se vidi kako je dom izgledao 1929. godine, njegove obnove i proširenja. Svi radovi napravljeni su financijskim sredstvima HPD-a »Ivančica«, uz velik trud članova društva te domara i njegove obitelji.

Kako je dom na Ivanščici rado posjećen, njegovo obnavljanje i uređivanje nastavit će se i dalje, a posebno veseli da je uloženi trud prepoznao i Hrvatski planinarski savez koji je naš dom na Ivanščici proglasio najboljim planinarskim objektom među njih 160 u Hrvatskoj i 19. prosinca dodijelio mu godišnji nagradu Izvršnog odbora HPS-a.

Ivan Borovečki

PLANINARSKA SKUPINA SLOVENSKEGA DOMA, Kulturno-prosvjetno društvo »Bazovica«
vas v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije
VABI
na otvoritev dokumentarne razstave
»MED MORJEM IN GORAMI«,
ki bo V SOBOTO, 21.01.2017, ob 19. uri v KPD »Bazovica«, Podpinjoli 43, 51000 Reka.
Predstavlja se Meddruštveni odbor PD Primorske, ki združuje 10 planinskih in 5 športno plezalnih društev z območja od Slovenske Istre, Trsta, Bršinjov, Krasa do Postojne.
Razstava bo na ogled do petka, 3. februarja 2017, v času uradnih ur.
Ob 70. obletnici neprekinjenega delovanja Slovenskega doma KPD »Bazovica« in 15. obletnici delovanja planinarske skupine KPD »Bazovica«.

PLANINARSKA SKUPINA SLOVENSKEGA DOMA, Kulturno-prosvjetno društvo »Bazovica«
vas v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije (Planinarskim savezom Slovenije)
POZIVA
na otvoritev dokumentarne izložbe
»MED MORJEM IN GORAMI« / »IZMEĐU MORA I PLANINA«,
koje bodo ZATRAJ 21.01.2017, u 19. uri v KPD »Bazovica«, Podpinjoli 43, Rijeka.
Predstavlja se Meddruštveni odbor PD Primorska u kojem je udruženo 10 planinarskih društava i 5 sportska penjačkih društava s područja Slovenske Istre, Trsta, Bršinja, Krasa i Postojne.
Izložba će biti otvorena do petka, 3. veljače 2017 u uređovno vrijeme tajništva.
Povodom 70. obljetnice neprekidnog djelovanja Slovenskog doma KPD »Bazovica« i 15. obljetnice djelovanja planinarske skupine KPD »Bazovica«.

predstavlja i PS Bazovica, koji djeluje kao kolektivni član PD-a »Snežnik«.

Nakon što je izložba prvi put predstavljena u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani, prokrstarila je cijelom Primorskom i naposljetku dolazi u Rijeku kao dio proslave KPD-a Bazovica. Bit će također izložena i u Ilirskoj Bistrici, u sklopu proslave 110 godina djelovanja PD-a »Snežnik«.

Izložba u Rijeci riječkim, primorskim, liburnskim, goranskim i istarskim planinarima predstavlja planinarstvo u nama najbližoj slovenskoj regiji i služi kao još jedna mogućnost povezivanja planinara s jedne i druge strane granice. Mnogi podaci prikazani na izložbi vrlo su zanimljivi jer svjedoče o stoljetnim vezama planinara s naših područja. Bilo bi vrlo zanimljivo da i mi s hrvatske strane pripreмимо nešto slično, jer je povijest planinarstva u riječkoj regiji također vrlo zanimljiva, a imamo se čime pohvaliti.

Darko Mohar

Izborna skupština PD-a Strilež

PD Strilež je jedna je od najvećih i najaktivnijih udruga u gradu Crikvenici. Niti veliko zahlađenje niti prekopana Preradovićeve ulica nisu spriječili članstvo Strileža da u četvrtak 5. siječnja dođu u Gradsku vijećnicu na redovnu izbornu skupštinu društva.

Skupština je za predsjednicu društva ponovno izabrala Tanju Malovoz. Za dopredsjednika je izabran Željko Dujić, tajnica je Laura Jurin, blagajnica Marina Župan, a uz njih su u Izvršni odbor izabrani članovi Darko Tadej, Irena Vretovski i Zvonimir Krmpotić.

MARTIN GEČEK

Blagovaonica planinarskog doma Pasarićeva kuća na Ivanščici

Izložba Med morjem in gorami – Između mora i planina

Slovenski dom Kulturno prosvjetno društvo »Bazovica« iz Rijeke slavi ove godine 70 godina neprekinutog rada. Također, planinarska skupina Slovenskog doma ove godine slavi 15 godina djelovanja u planinarskom životu Hrvatske i Slovenije. Obilježavanje godišnjica odvijat će se tijekom čitave godine, a prva priredba u tom nizu bila je otvorenje izložbe »Med morjem in gorami« (Između mora i planina) u subotu 21. siječnja 2017. u Slovenskom domu u Rijeci, Podpinjol 43.

Izložba je dokumentarnog karaktera i njome se predstavlja Meddruštveni odbor planinarskih društava Primorske (oblik udruživanja sličan kao naš županijski planinarski savez), u koji je uključeno deset planinarskih društava i pet sportsko-penjačkih društava s područja regije Primorske i Trsta. Između ostalih izložbom se

ELMA DUJIĆ

Vodstvo PD-a Strilež u Crikvenici

U Nadzorni odbor imenovani su Elma Dujić, Sandra Erceg i Mirjana Dražul Kraljić, a u Sud časti Iva Halasz, Anita Beretin i Marin Dukić.

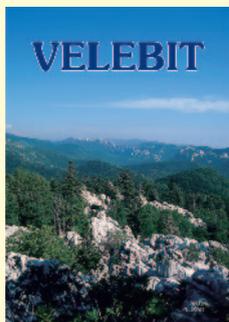
PD Strilež završio je 2016. sa 168 članova, koji se mogu pohvaliti brojnim aktivnostima u protekloj godini. Članovi Strileža mirovali su samo pet vikenda. Društvo je organiziralo brojne dobro posjećene društvene izlete, dvodnevne i višednevne ture te 25 radnih akcija na čišćenju, održavanju i markiranju pješačkih i

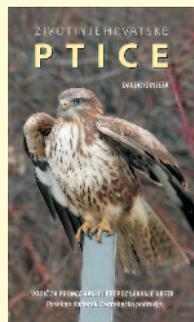
planinarskih putova u široj okolici. Nakon više godina neaktivnosti, obnovljena je staza Velike Brisnice – Rossijevo sklonište (na žalost, ne u cijeloj duljini), izmješten je dio trase Riječke planinarske obilaznice na području Crikvenica – Grižane (markacijski posao nije do kraja završen) te je u funkciju stavljena oprema solar-nog panela za planinarsku kuću »Kurin«, koju je financirao HPS. Članovi su aktivno surađivali s Gradskim muzejom Crikvenice, uređivali crkvice i putove na Kotoru, organizirali šetnju u okviru gradske manifestacije »Springfest« te volontirali na međunarodnom trkačem »Adria Advent Maratonu«.

Godinu 2016. pamtit ćemo po uspjesima visokogoraca Petra Ivančića i Zvonimira Krmptića. Naša

PREKO 60% POPUSTA !!!

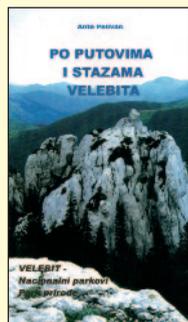
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

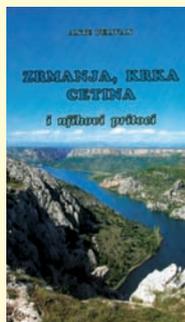
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 360 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn
Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn
Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.
Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

dva 60-godišnjaka ispenjala su u tri mjeseca više tritisućnjaka, između ostalih Luisenkopf (3205 m) i Grossglockner (3798 m), u pripremama za uspješno izveden uspon na Mont Blanc (4810 m) 26. srpnja 2016. Strilež je uspješno organizirao svoje tradicionalne manifestacije – 22. zimski uspon na Viševicu u siječnju i 27. akciju »Pješačenjem do zdravlja« u svibnju, te novu, drugi put održanu »Crikvenicu pod misečinun«.

U jednakom tempu namjeravamo nastaviti i u ovoj godini. Na skupštini je prihvaćen program rada i plan

atraktivnih izleta za cijelu godinu. Posebnu pažnju u ovoj godini imat će planinarski rad s mladima, kako bi se povećalo i pomladilo članstvo, te školovanje vodiča. Godišnja članarina iznosi 120 kuna za zaposlene, 60 kuna za nezaposlene, studente i umirovljenike, dok djeca do 18 godina plaćaju članarinu 15 kuna.

Više informacija o radu PD-a Strilež može se naći na web stranici www.pd-strilez.hr te saznati u informariju koji je postavljen u centru grada Crikvenice, na zgradi ljekarne. Elma Dujić i Tanja Malovoz

KALENDAR AKCIJA

1. 2. Bal planinara za Valentinovo Kaštel Štafilić HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari 11. 2. Pohod stazama Gupčevih puntara Donja Stubica - Stubički Golubovec - Hižakovec (rodna kuća Matije Gupca) - Gupčeva lipa u Gornjoj Stubici - Majsecov mlin u Donjoj Stubici PD Stubičan, Donja Stubica 18. 2. 18. zimski uspon na Bjelolasicu Bjelolasica: Begovo Razdolje - Bjelolasica HPD Bijele stijene, Mrkopalj 19. 2. 5. ZIMBA - Planinarenje pod maskama i maskenbal Baranja, Kotlina, Batina PD Zanatlija, Osijek 26. 2. Planinarska metlarska zabava Čazma HPD Garjeвица, Čazma 1. 3. - 30. 5. Opća planinarska škola PD-a Tuhobić Rijeka PD Tuhobić, Rijeka 4. - 5. 3. Pohod Kolijevkom hrvatske državnosti Kozjak, pl. kuća Pod Koludrom, pl. sklonište Orlovo gnijezdo i pl. sklonište Ante Bedalov HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac 4. 3. Pohod Vinica - Martinščak, povodom Dana žena Duga Resa, Vinica PD Naftaplin, Zagreb 5. 3. Pohod »Žene u planinu« Tramuntana, otok Cres PD Kamenjak, Rijeka 5. 3. 100 žena na vrh Mosora Mosor, pl. dom Umberto Girometta - Vickov stup HPD Mosor, Split 12. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica Hodočašće na trasi Belec – Marija Bistrica HPD Belecgrad, Belec	12. 3. Proljetna šetnja do Sijasete Senjska draga, pl. kuća Sijaset PD Zavižan, Senj 12. 3. 4. ženski pohod na Kamene svate Medvednica, Kameni svati PD Susedgrad, Zagreb 13. 3. - 12. 5. Opća planinarska škola HPD-a Željezničar Zagreb HPD Željezničar, Zagreb 17. 3. Pozdrav proljeću Labin, Skitača PD Skitaci, Labin 19. 3. Dan PD-a Plaške glave Plašćanska dolina PD Plaške glave, Plaški 19. 3. Četiri godišnja doba - proljeće na Oštri Oštra, Gospić PD Željezničar, Gospić 19. 3. Četiri godišnja doba - proljeće na Metlači Metlača, Kaluđerovac PD Željezničar, Gospić 26. 3. Papučki jaglaci Papuk, Velika - pl. dom Lapjak HPD Sokolovac, Požega 26. 3. Uspón na Neprobić Neprobić: Majkovi - Neprobić HPD Dubrovnik, Dubrovnik 26. 3. Pozdrav proljeću - 1. polovina Kajbumščakovog puta Krapina - pl. kuća Na Strahinjščici PD Strahinjščica, Krapina 26. 3. Pozovi prijatelja Medvednica, Kameni svati HPD Kapela, Zagreb

IGLU ŠPORT

www.iglusport.hr

erdmampalster / Robert Bösch

Testirano sa srcem.

Naš DNK: istinski alpinizam. Naš laboratorij: planine. Naše proizvode podvrgnuli smo opsežnom sistematskom pregledu u sjeni veličanstvenih planina Eiger, Monch in Jungfrau. Dijagnoza: povišen puls zbog švicarske kvalitete. Nuspojave: pojačano izlučivanje endorfina i adrenalina. Sada sve ovisi o Vama – iskusite novu Mammutovu kolekciju.

www.mammut.ch

Kento Jacket Men

Ridge High GTX® Men

Trion Pro

MAMMUT

Absolute alpine.

SWISS TECHNOLOGY